

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena instytucjonalna)

na Wydziale Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego
dokonanej w dniach 24-26 lutego 2014r.
przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej (PKA) w składzie:

przewodniczący:

- prof. dr hab. Wojciech Balus, członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Ryszard Wiśniewski, ekspert PKA,
- dr hab. Hanna Mamzer, ekspert PKA,
- mgr inż. Maciej Markowski, ekspert PKA, ekspert ds. jakości,
- dr hab. Bożena Stawoska-Jundziłł, członek PKA, przedstawiciel pracodawców,
- Doc. PaedDr. Jana Raclavská, Ph.D., ekspert do spraw międzynarodowych,
- mgr Edyta Lasota-Belżek, ekspert ds. formalno-prawnych PKA
- mgr Wojciech Cichoń, ekspert ds. doktorantów PKA
- Dominika Tracz, ekspert studencki PKA, przedstawiciel PSRP

Informacja o wizytacji i jej przebiegu

Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy dokonywała oceny instytucjonalnej na Wydziale Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. Wizytacja została przeprowadzona z w związku z upłynięciem okresu, na jaki została wydana ocena na kierunku „filozofia”. Ponieważ w momencie wyznaczenia do wizytacji na Wydziale nie były jeszcze prowadzone kierunki „kognitywistyka” i „bioetyka”, Wydział Filozofii i Socjologii spełniał wówczas warunki, o których mowa w art. 48a ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz § 6 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 września 2011 r. w sprawie warunków oceny programowej i oceny instytucjonalnej (Dz. U. Nr 207, poz. 1232).

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedłożonego przez Uczelnię raportu samooceny oraz przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni oraz Wydziału, reprezentantami interesariuszy zewnętrznych, pracownikami, doktorantami, słuchaczami studiów podyplomowych oraz studentami ocenianego kierunku.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego PKA.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Strategia określona przez jednostkę¹

1) **Strategia rozwoju jednostki jest zbieżna z misją i strategią uczelni oraz uwzględnia politykę zapewniania wysokiej jakości kształcenia.**

Rada Wydziału Filozofii i Socjologii uchwaliła misję i strategię rozwoju na lata 2012-2016 w dniu 25 czerwca 2013 r. (Uchwała 40/2013 Rady Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego). Dokument ten opiera się ściśle na misji UW, dostosowując jej sformułowania do specyfiki Wydziału. Celem działań ma być osiągnięcie pozycji wiodącego ośrodka w kraju i liczącego się zagranicą (realizacja zapisanej w misji UW zasady jedności nauki i nauczania), kształcenie studentów z całej Polski, a także z zagranicy, według programu: efektywnego, bogatego, uwzględniającego potrzeby rynku pracy, osobiste zainteresowania oraz poznawcze zdolności studentów (zapewnianie wszystkim chętnym dostępu do wiedzy), służenie społeczeństwu aktualną wiedzą ekspercką z dziedziny filozofii i socjologii oraz kształcenie kadry badawczej i dydaktycznej na skalę co najmniej ogólnopolską (kształtowanie elit Rzeczypospolitej oraz udane łączenie wartości uniwersalnych i lokalnych). Wśród celów szczegółowych znalazły się zadania związane z zapewnieniem wysokiej jakości kształcenia: reforma programu studiów, powołanie studiów prowadzonych w języku angielskim i studiów interdyscyplinarnych oraz modernizacja i połączenie bibliotek Instytutów Filozofii i Socjologii. W strategii brak jest jednak odniesienia do przyszłości studiów podyplomowych, realizowanych (i planowanych na najbliższe lata) na Wydziale.

2) **Jednostka opracowała koncepcję kształcenia obejmującą studia I i II stopnia, studia doktoranckie i podyplomowe, zwane dalej „studiami”, spójną z jej celami strategicznymi.**

Jednostka opracowała całościową, ogólną koncepcję kształcenia uchwałą nr 81/2013 Rady Wydziału Filozofii i Socjologii UW z dnia 17 grudnia 2013 w sprawie koncepcji kształcenia na Wydziale Filozofii i Socjologii UW. Uchwała w sposób ogólny zarysowuje koncepcje kształcenia na studiach I stopnia, II stopnia, III stopnia i studiach podyplomowych. Od strony formalnej zatem stwierdzić należy, że przedmiotowe dokumenty istnieją i potwierdzają sformułowanie koncepcji kształcenia. Natomiast od strony merytorycznej koncepcja jest miejscami niespójna lub ogólnikowa. O ile w koncepcji kształcenia na stopniu I i II widoczny jest zamysł kształcenia, które umożliwi podjęcie dwóch ścieżek funkcjonowania: dalszego kształcenia na stopniu wyższym, lub podjęcia pracy zawodowej, o tyle w opisie studiów III stopnia wyraźnie została zwerbalizowana jedynie koncepcja kształcenia w kierunku kariery naukowej. Takie ukierunkowanie studiów doktoranckich ogranicza jednak cele wytyczone w innym miejscu koncepcji kształcenia: „Absolwenci studiów III stopnia po uzyskaniu doktoratu w jednym z instytutów Wydziału Filozofii i Socjologii UW powinni być przygotowani do kontynuowania pracy badawczej i dydaktycznej w uczelniach polskich a także zagranicznych, powinni też bardzo dobrze sprawdzać się w rolach społecznych i zawodowych przypisanych absolwentom studiów II stopnia WFiS UW”. Należy więc albo przeformułować koncepcję i albo uwzględnić kształcenie inne, niż tylko przygotowujące do podejmowania ról

¹ Punkty 1 – 8 wraz z podpunktami odpowiadają kryteriom określonym w statucie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

naukowców, albo wyraźnie skoncentrować się na czysto naukowo-badawczym aspekcie kształcenia.

W przypadku studiów podyplomowych jednostka odwołuje się do idei uczenia się przez całe życie, jednakże koncepcja nie przedstawia szerzej wizji rozwoju studiów podyplomowych na Wydziale, skupiając się głównie na opisanu realizowanych dwóch studiów podyplomowych: Podyplomowego Studium Ewaluacji Programów Społecznych i Podyplomowego Studium Filozoficznego. Poza deklaracją realizowania studiów przez całe życie, widoczny jest brak wizji rozwoju tej formy kształcenia. Brak jasno sprecyzowanej koncepcji takich poczynań może prowadzić do zatracenia celów nadrzędnych i możliwości weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia.

3) Jednostka identyfikuje swoją rolę i pozycję na rynku edukacyjnym, uwzględniając znaczenie jakości kształcenia.

Wydział Filozofii i Socjologii UW, tak jak i cały Uniwersytet, dążą do prowadzenia badań naukowych na najwyższym poziomie i do kształcenia o wysokiej jakości. Tak też odczytywana jest pozycja Uniwersytetu i Wydziału na rynku edukacyjnym. Wydział dba o zatrudnianie wysoko wykwalifikowanej kadry. Jednocześnie w ostatnich latach reaguje na potrzeby rynku poprzez tworzenie nowych kierunków (np. kognitywistyka, bioetyka) oraz poprzez prowadzenie nowoczesnych studiów podyplomowych (Podyplomowe Studium Ewaluacji Programów Społecznych, znajdujące się trakcie organizacji Podyplomowe Studium Bioetyczne).

4) Wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie kształtowania oferty edukacyjnej jednostki oraz budowaniu wysokiej kultury jakości kształcenia.

Wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie kształtowania oferty edukacyjnej jednostki oraz budowaniu wysokiej kultury jakości kształcenia. Uczestnictwo interesariuszy wewnętrznych (studentów, doktorantów, słuchaczy studiów podyplomowych, kadry dydaktyczno-naukowej) w procesie kształtowania oferty edukacyjnej, a zwłaszcza jej modyfikacji, dostrzegalne jest na poziomie zarówno współpracy nieformalnej, jak i formalnej z władzami WFiS. Przedstawiciele wszystkich grup mają swoją reprezentację w ciałach kolegialnych jednostki: w Radzie Wydziału, Samorządzie Studentów i Doktorantów, na poziomie Instytutów w Radach Programowych i Radach Jakości. W strukturach tych pominięto przedstawicieli Studiów Podyplomowych (nie uwzględniono ich w żadnym z ciał kolegialnych i obowiązujących Regulaminach). Działania sformalizowane poparte są protokołami ze spotkań członków RJ (dyskusje nad programami i dalszą koncepcją studiów oferowanych przez jednostkę). Samorzady Studentów i Doktorantów zobowiązane są do zaopiniowania projektów i programów studiów. Instytut Socjologii jest inicjatorem debaty studenckiej zorganizowanej wraz z Kołami Naukowymi na temat: relacji pomiędzy studiami I i II stopnia, specjalizacji, zakresu teorii i praktyki w programach studiów oraz sposobów prowadzenia zajęć i jakości kształcenia (por. Raport z debaty studenckiej IS z dnia 8.12.2011 r.). Niepokoić może jedynie fakt braku kontynuacji cyklicznych spotkań o podobnym charakterze w obydwu Instytutach. Dodatkową formą, mającą wpływ na kształtowanie oferty edukacyjnej Instytutów, są ankiety. Ankietyzacja przeprowadzana jest na wszystkich stopniach studiów. Wydaje się, iż w przypadku słuchaczy Studiów Podyplomowych jest to jedyna możliwość sformalizowanego kontaktu uczestników z organizatorami studiów. Poza tym istnieją stałe kontakty nieformalne, potwierdzone na spotkaniu z przedstawicielami słuchaczy, które dają możliwość reagowania na bieżąco i wpływania na programy studiów i ich modyfikację.

Przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych (w tym absolwenci UW, WFiS UW oraz pracodawcy) swoją współpracę z analizowaną jednostką ograniczają do kontaktów o charakterze niesformalizowanym. Często występują oni w podwójnej roli absolwenta i przedstawiciela reprezentującego podmioty zewnętrzne (np. Polskie Towarzystwo Ewaluacji, PAN, CBOS itp.). Kontakty te potwierdzone zostały na spotkaniach ZO z pracodawcami, pracownikami naukowo-dydaktycznymi Instytutów oraz z władzami Wydziału. Wszystkie te grupy wskazywały na uczestniczenie interesariuszy zewnętrznych w sposób pośredni w kształtowaniu programów kształcenia poprzez udział w dyskusjach nad tą problematyką. Zaproszenie praktyków do prowadzenia zajęć w formie warsztatów (głównie na studiach podyplomowych) również owocuje nieformalnym procesem kształtowania oferty programowej studiów. Pracodawcy, jak i absolwenci, jako eksperci zewnętrzni, nie posiadają swojego przedstawicielstwa w strukturach ciał kolegialnych Wydziału, nie są również formalnie proszeni o zaopiniowanie przygotowywanej kolejnej edycji oferty edukacyjnej. Obydwie grupy deklarowały w trakcie spotkania swój wpływ na koncepcję i kształt programu studiów, choć w niebezpośrednich działaniach (nie byli również informowani o efektach i kierunku zmian). Brak dążeń do podjęcia ze strony władz Wydziału działań bardziej sformalizowanych nie budzi jednak ich obaw. Widzą natomiast potrzebę konsultacji i opiniowania podjętych przez jednostkę działań, zawężoną do specjalistycznych grup eksperckich, a nie poczynań o charakterze ogólnym. Wydział nie prowadzi ankietyzacji współpracujących z Wydziałem podmiotów zewnętrznych w celu pozyskania dodatkowych informacji. Pomimo braku formalizacji działań z interesariuszami zewnętrznymi ich obecność w życiu Wydziału mocno wpisuje się w ogólną koncepcję kształcenia.

Tabela nr 1 Liczba osób kształcących się w Uczelni i ocenianej jednostce

Forma kształcenia	Liczba studentów		Liczba uczestników studiów doktoranckich		Liczba słuchaczy studiów podyplomowych	
	Uczelni	jednostki	uczelni	jednostki	uczelni	jednostki
studia stacjonarne	31366	903	2613	228	-	-
Studia niestacjonarne	14397	170	501	0	4904	36
RAZEM:	45763	1073	3114	228	4904	36

Z danych zawartych w tabeli 1 wynika, że osoby studiuje w formie stacjonarnej z uwzględnieniem uczestników studiów doktoranckich stanowią 69,5% ogółu studentów Uczelni. W wizytowanej jednostce studenci stacjonarni stanowią 87% ogółu. Studenci Wydziału Filozofii i Socjologii stanowią 2% ogółu studiujących w Uczelni.

Załącznik nr 3 Informacja o kierunkach studiów prowadzonych w jednostce oraz wynikach dotychczasowych ocen jakości kształcenia

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego² W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Wydział posiada strategię, która jest zgodna z misją i strategią Uniwersytetu. Brak w niej jedynie odniesienia do charakteru i przyszłości studiów podyplomowych.
- 2) Koncepcja kształcenia sformułowana została dla wszystkich poziomów i typów studiów, powinna jednak zostać doprecyzowana w odniesieniu do studiów III stopnia i studiów podyplomowych.
- 3) Wydział prawidłowo identyfikuje swą rolę i pozycję na rynku edukacyjnym.
- 4) Wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie kształtowania oferty edukacyjnej. W przypadku studentów udział ten ma charakter sformalizowany, w przypadku słuchaczy studiów podyplomowych i interesariuszy zewnętrznych dominują kontakty nieformalne.

2. Skuteczność stosowanego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

- 1) Struktura podejmowania decyzji w zarządzaniu jakością jest przejrzysta i zapewnia udział pracowników, studentów, doktorantów, słuchaczy oraz interesariuszy zewnętrznych w podejmowaniu istotnych decyzji dotyczących jakości kształcenia.

Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia wdrażany jest w Uniwersytecie Warszawskim od 2007 r. na podstawie Uchwały nr 240 Senatu UW z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim. Dokument ten jest systematycznie rozwijany i modyfikowany wraz ze zmieniającymi się uwarunkowaniami zewnętrznymi oraz potrzebami wewnętrznymi Uniwersytetu. Pierwsze działania w zakresie wdrażania wewnętrznego systemu jakości kształcenia na Wydziale Filozofii i Socjologii zostały zainicjowane uchwałą Rady Wydziału z dnia 15 kwietnia 2008 r. *Zasady i procedury kontroli jakości procesu dydaktycznego*. Obecnie proces ten jest realizowany zgodnie z uchwałą Rady Wydziału nr 41/2013 z dnia 25 czerwca 2013 r. z późn. zm. w sprawie Wydziałowego systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia. Obecny kształt regulacji formalnych oraz sposobu funkcjonowania systemu odzwierciedla silne spolaryzowanie struktury Wydziału Filozofii i Socjologii. Dominującą rolę w zakresie kreowania polityki jakości kształcenia pełnią poszczególne Instytuty poprzez powołane w ich ramach Komisje Dydaktyczne, co wynika z dotychczasowej tradycji organizacji Wydziału. Obecny kształt systemu stanowi raczej zestawienie zróżnicowanych praktyk poszczególnych Instytutów, niż spójny system rozwiązań jednolitych w skali Wydziału. Jednocześnie różnorodność stosowanych procedur nie zawsze ma swoje uzasadnienie w specyfice jednostek. Zespół Oceniający przychylił się do opinii wyrażonej przez Wydziałowy Zespół Zapewniania Jakości Kształcenia, iż obecny etap ma charakter przejściowy na drodze do większej integracji dotychczas zatomizowanej struktury organizacyjnej Wydziału, również w zakresie kreowania spójnej polityki jakości.

Formalna struktura decyzyjna systemu jest przejrzysta, zapewniająca sprawny przepływ informacji pomiędzy organami uczelnianymi a wydziałowymi. Kompetencje przypisane poszczególnym organom funkcjonującym w ramach wewnętrznego systemu obejmują pełen zakres czynników warunkujących skuteczne jego

² według przyjętej skali ocen: wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo, niedostatecznie.

funkcjonowanie. Niezwykle istotnym elementem wspierającym rozwój wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia na Wydziale jest opracowany przez Uczelniany Zespół Zapewniania Jakości Kształcenia dokument *Wskazówki i propozycje rozwiązań dotyczące systemu zapewniania i doskonalenia jakości na wydziałach i w innych jednostkach kształcących studentów*.

Konstrukcja struktury organizacyjnej wewnętrznego systemu zapewniania jakości zapewnia odpowiedni udział pracowników, studentów oraz doktorantów w poszczególnych ciałach go tworzących. Szczególnie pozytywnie należy ocenić przygotowanie studentów do pracy w organach działających na rzecz jakości kształcenia. Reprezentanci środowiska studenckiego przygotowani są do uczestnictwa w pracach zespołów poprzez szkolenia prowadzone we współpracy z Prorektorem ds. studentów i jakości kształcenia czy szkolenia Zarządu Samorządu Studentów UW. Podczas spotkania studenci pozytywnie ocenili nastawienie władz Wydziału do udziału studentów w pracy tych gremiach. W ich ocenie traktowani są partnersko, ich pomysły i pytania spotykają się z zainteresowaniem. Odpowiednie przeszkolenie studentów, partnerskie nastawienie władz Wydziału owocuje dużą frekwencją studentów podczas posiedzeń organów kolegialnych Wydziału oraz ciał tworzących wewnętrzny system, jak również licznymi inicjatywami w zakresie doskonalenia jakości kształcenia.

Wpływ interesariuszy zewnętrznych na ważne decyzje w sprawach jakości w odniesieniu do poszczególnych jednostek organizacyjnych Wydziału jest niewątpliwie zauważalny, choć nie funkcjonuje w postaci ustrukturyzowanej.

2) Wewnętrzne procedury zapewnienia jakości kształcenia mają charakter kompleksowy, przeciwdziałają powstawaniu zjawisk patologicznych i zapewniają weryfikację i ocenę efektywności wszystkich czynników wpływających na jakość kształcenia, a w szczególności umożliwiają:

a) ocenę stopnia realizacji efektów kształcenia, zdefiniowanych dla prowadzonych przez jednostkę studiów

Zgodnie z informacjami przedstawionymi w Raporcie Samooceny (s. 24) Wydział opracował sylabusy do poszczególnych przedmiotów, zawierające opis zakładanych efektów kształcenia oraz proponowanych metod ich weryfikacji. Przygotowano również macierze efektów kształcenia, obrazujące *ex ante* m.in. pokrycie efektów kierunkowych przez efekty przedmiotowe. Wydziałowy wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia (Uchwała Rady Wydziału nr 41/2013 §5) przewiduje dokonywanie oceny *ex post* stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Określono również ogólny zarys trybu i formy dokonywania tej oceny. Raport samooceny wskazuje jednocześnie na istnienie w Instytucie Filozofii Zespołów Oceniających w ramach Komisji Dydaktycznej, którym nadano uprawnienia do badania dokumentacji potwierdzającej osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Raport nie przedstawia jednocześnie informacji o stosowaniu podobnych lub innych praktyk w przedmiotowym zakresie, funkcjonujących w ramach Instytutu Socjologii. W trakcie spotkania z Wydziałowym Zespołem Zapewniania Jakości Kształcenia uzyskano natomiast informację, iż szczegółowa metodologia dokonywania kompleksowej w skali Wydziału oceny *ex post* stopnia osiągania zakładanych efektów kształcenia nie była jeszcze przedmiotem dyskusji. Podsumowując, należy stwierdzić obecność problematyki dokonywania oceny *ex post* stopnia osiągania zakładanych efektów kształcenia w ramach przepisów formalnych regulujących funkcjonowanie wydziałowego systemu zapewniania jakości kształcenia. Jednocześnie nie podjęto jeszcze prac nad ich operacjonalizacją, w szczególności opracowaniem jednolitego podejścia w skali Wydziału.

b) udział pracodawców i innych przedstawicieli rynku pracy w określaniu i ocenie efektów kształcenia

Udział interesariuszy zewnętrznych, w szczególności pracodawców w określaniu i ocenie efektów kształcenia, nie został na Wydziale kompleksowo unormowany. Jednocześnie istnieją silne relacje pomiędzy poszczególnymi instytutami a otoczeniem zewnętrznym, wyraźnie widoczne w procesie określania zakładanych efektów kształcenia na poziomie kontaktów niesformalizowanych. Należy podkreślić, że obecni na spotkaniu z ZO przedstawiciele pracodawców nie wskazywali na konieczność formalizacji tych kontaktów, jako warunku skuteczności współpracy.

Bardziej mierzalny wpływ na proces określanie efektów kształcenia, w postaci konsultacji i opiniowania programów kształcenia, widoczny jest w bloku zajęć praktycznych (obowiązkowych praktyk zawodowych). Dotyczy to także współtworzenia programu studiów podyplomowych (np. patronat Polskiego Towarzystwa Ewaluacyjnego nad Podyplomowymi Studiami Ewaluacji Programów Społecznych), poprzez określanie potrzeb z zakresu wiedzy, umiejętności i niezbędnych kompetencji pożądaných u absolwentów. Wykorzystywani są też wykładowcy z dużym doświadczeniem praktycznym. Podyplomowych Studiach Ewaluacji Programów Społecznych, gdzie oprócz 4 pracowników Instytutu Socjologii zajęcia prowadzi 6 osób czynnie związanych z podmiotami zewnętrznymi: m.in. PTE, CEBOŚ, PAN i niezależny ewaluator. W kontekście przeważających w relacjach z interesariuszami zewnętrznymi, kontaktów nieformalnych, praktyki zawodowe nabierają istotnego znaczenia w procesie oceny stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Regulacje prawne dotyczące funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia przewidują uwzględnianie opinii interesariuszy zewnętrznych w ocenie programów kształcenia, choć również w tym przypadku szczegółowy sposób postępowania nie został określony. Warto natomiast podkreślić dość szczegółowe ujęcie problemu systemowej ewaluacji efektów kształcenia uzyskiwanych w ramach praktyk studenckich (Uchwała Rady Wydziału nr 41/2013 §14) poprzez badanie opinii studentów i pracodawców na temat efektów kształcenia osiągniętych w ramach kształcenia formalnego w praktyce zawodowej. Dodatkowo planowane badanie opinii studentów obejmuje również ocenę przydatności efektów kształcenia nabytych w ramach praktyk w dalszym toku studiów. Istotną wartością jest spójność przyjętych w tym względzie rozwiązań w skali całego Wydziału.

c) monitorowanie losów absolwentów w celu oceny efektów kształcenia na rynku pracy

Monitorowanie losów zawodowych absolwentów dokonywane jest na szczeblu Uniwersytetu. W ramach Pracowni Ewaluacji Jakości Kształcenia opracowano kompleksowy program pozyskiwania informacji zarówno ilościowych, jak i jakościowych dotyczących funkcjonowania absolwentów UW na rynku pracy. Badania były realizowane w trzech etapach, z czego pierwszy dotyczył pozyskania materiałów informacyjnych w oparciu o połączone informacje z rejestrów: Internetowej Rejestracji Kandydatów (IRK), Uczelnianego Systemu Obsługi Studentów (USOS) oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS). Etap drugi miał na celu dokonanie pogłębionej analizy materiału informacyjnego, uzupełnionej wywiadem indywidualnym i grupowym, zmierzającym do określenia obaw i oczekiwań absolwentów wobec rynku pracy. Etap trzeci zmierzał do opracowania modelu badań ankietowych wśród absolwentów i pracodawców z wykorzystaniem narzędzi i metod komunikacji elektronicznej. Pierwsze badanie przeprowadzono po deklaracji przystąpienia do programu miało miejsce zaraz po zakończeniu studiów, a

następnie po 6 miesiącach. Natomiast z uwagi na nieprzewidziane trudności prawne, zdekomponowanie uzyskanych wyników badań na poziom Wydziału okazało się utrudnione. Przedstawiony w trakcie wizytacji raport *Monitorowanie losów absolwentów Uczelni Wyższych z wykorzystaniem danych administracyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych* w stopniu ogólnym odnosi się do absolwentów Wydziału, poprzez wskazania odnoszące się do obszaru studiów humanistycznych i społecznych. W ramach Wydziału podejmowane są również inicjatywy mające na celu badanie losów absolwentów. Istotną rolę spełnił w tym zakresie program badania losów absolwentów socjologii *Absolwenci Karowej na rynku pracy*, wykonany przez Instytut Socjologii. Badania prowadzone w ramach realizacji warsztatów badawczych dotyczyły m.in. proporcji pomiędzy wiedzą teoretyczną a praktyką, sytuacji respondentów na rynku pracy, słabych stron oferowanych kierunków, strategii szukania pracy przez absolwentów filozofii i socjologii.

Jednocześnie należy podkreślić podejmowanie innych inicjatyw mających na celu budowanie więzi pomiędzy Uniwersytetem i jego absolwentami, których przykładem może być powołanie Klubu Absolwenta UW. Celem programowym klubu jest wzmocnienie więzi pomiędzy absolwentami a Uniwersytetem, tworzenie warunków do rozwoju kontaktów, którym służy bogata oferta spotkań, wykładów, dostęp do serwisu informacyjnego, wspólnie realizowanych programów, jak np. Laurealia, święto absolwenta UW. Członkowie Klubu stają się w sposób naturalny ambasadorami kierunków ukończonych na UW. Działania te nie wpisują się wprost w funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewniania jakości. Natomiast w opinii Zespołu Oceniającego ich kontynuowanie może w dłuższej perspektywie stanowić bardzo dobre uzupełnienie prowadzonych na Uniwersytecie badań ewaluacyjnych opisanych wcześniej.

d) monitorowanie i okresowe przeglądy programów kształcenia

W ramach Wydziału problematyką monitorowania i ewaluacji programów kształcenia zajmują się Komisje Dydaktyczne powołane w ramach poszczególnych instytutów. Zgodnie z informacjami zawartymi w Raporcie Samooceny (s. 22), dotychczasowa działalność w zakresie monitorowania i okresowych przeglądów programów kształcenia miała charakter okazjonalny, uwarunkowany zwłaszcza zmianami legislacyjnymi. W ramach aktualnie wdrażanego wydziałowego systemu zapewniania jakości kształcenia (Uchwała Rady Wydziału nr 41/2013 §5), przeglądy programów kształcenia mają być dokonywane przez instytutowe komisje dydaktyczne co dwa lata. Praktyką zasługującą na wyróżnieniu jest opiniowanie programów kształcenia w trybie otwartych konsultacji przez studentów w ramach Walnego Zgromadzenia Studentów. Studenci właściwych instytutów są odpowiednio wcześniej informowani o Zgromadzeniu, podczas którego przedstawiany jest program, dyskutuje się nad nim, a następnie głosuje za jego przyjęciem.

e) ocenę zasad oceniania studentów, doktorantów i słuchaczy oraz weryfikację efektów ich kształcenia

Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia wdrażany na Wydziale nie zawiera rozwiązań w zakresie ewaluacji zasad oceniania studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych w szczególności w zakresie weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia. Jednocześnie należy zauważyć, iż przygotowane przez Uczelniany Zespół Zapewniania Jakości Kształcenia *Wskazówki i propozycje rozwiązań dotyczące systemu zapewniania i doskonalenia jakości na wydziałach i w innych jednostkach kształcących studentów* identyfikują ten obszar procesu kształcenia jako istotny z punktu widzenia kompleksowości wewnętrznego systemu zapewniania jakości. Zespół Oceniający uznaje opracowanie metodologii oceny zasad oceniania

studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych za istotny obszar funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, wymagającego możliwie szybkiej poprawy.

f) ocenę jakości kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia, w tym także przez studentów, doktorantów i słuchaczy, oraz realizowanej polityki kadrowej

Relatywnie najlepiej opracowanymi oraz ugruntowanymi w praktyce procedurami wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia są działania na rzecz oceny jakości kadry prowadzącej proces kształcenia. Jednocześnie należy zauważyć, iż treść Raportu Samooceny odnosi się do doświadczeń Wydziału w tym zakresie w sposób zdawkowy. Ocena okresowa nauczycieli akademickich prowadzona jest na podstawie Zarządzenia nr 2 Rektora UW z dnia 7 stycznia 2010 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad prac komisji oceniających i trybu dokonywania przez nie ocen okresowych nauczycieli akademickich. Określa ono sposób postępowania komisji oceniających oraz tryb dokonywania oceny. Określa również jednolity arkusz oceny, który zawiera określenie obszarów podlegających ocenie. Warto jednocześnie zauważyć, iż żaden z dokumentów wewnętrznych zarówno Wydziału, jak i Uczelni nie precyzuje kryteriów oceny (np. punktowych, wagowych). Wydaje się zasadne rozważanie możliwości wprowadzenia możliwie przejrzystych i zrozumiałych kryteriów oceny osiągnięć pracowników. Doprecyzowanie kryteriów oceny, dokonywane z odpowiednim wyprzedzeniem może pozwolić na stymulowanie obszarów działalności pracowników, krytycznych z punktu widzenia Wydziału lub Uniwersytetu. W trakcie wizytacji, w wyniku przeprowadzonych spotkań z pracownikami Wydziału oraz Wydziałowym Zespołem Zapewniania Jakości Kształcenia ustalono, iż proces zbierania informacji zwrotnych na temat satysfakcji studentów z zajęć dydaktycznych za pomocą badań ankietowych jest prowadzony od wielu lat. Ogólna ocena studentów na temat jakości kształcenia badana jest za pomocą ankiety ogólnouczelnianej, której sposób przeprowadzania regulowany przez Zarządzenie Nr 16 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania ogólnouniwersyteckich badań ankietowych oraz badań ankietowych na wydziałach i w innych jednostkach organizacyjnych Uniwersytetu Warszawskiego kształcących studentów. Kwestionariusz ankietowy umieszczony jest ona w systemie USOS, zaś udział w badaniu jest dobrowolny. Studenci, doktoranci oraz słuchacze studiów podyplomowych biorą udział w regularnej ocenie kadry dydaktycznej, po każdym zakończonym cyklu zajęć. Ocena odbywa się za pomocą ankiety dostępnej w systemie USOS, a jej wyniki są uwzględniane przy okresowej ocenie nauczyciela akademickiego. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym w większości brali udział w badaniu ankietowym, oceniając sposób jego przeprowadzania jako wiarygodny i rzetelny. Przed przystąpieniem do wypełniania ankiety pojawia się informacja na temat celu badania, co pozwala zwiększyć świadomość jego uczestników. Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym uznali badania ankietowe za wartościowe z uwagi na fakt, iż odczuwają pozytywne efekty będące ich następstwem. Jednocześnie przedstawili szereg uwag w kwestii budowy kwestionariusza ankietowego dotyczących sposobu sformułowania pytań, a także braku pytań otwartych. Uwagi studentów z pewnością powinny być przedmiotem zainteresowania Wydziałowego Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia. Podczas spotkania podkreślono, że wielu pracowników wprowadza dodatkowe ankiety, aby uzyskać informacje od studentów. Należy ocenić to pozytywnie, gdyż takie ankiety pozwalają na uwzględnienie specyfiki zajęć, choć

formalnie pozostają one poza funkcjonowaniem wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.

W Uniwersytecie prowadzi się również badanie jakości pracy kadry wspomagającej proces kształcenia. Ewaluacja dokonywana jest za pomocą przeprowadzanej przez Pracownię Ewaluacji Jakości Kształcenia ankietyzację obejmującą m.in. ten aspekt funkcjonowania poszczególnych jednostek Wydziału.

Wydział nie posiada natomiast spójnego systemu hospitacji zajęć dydaktycznych. Sposób i częstotliwość dokonywania hospitacji zależy od polityki danego instytutu w tym zakresie. W Instytucie Filozofii hospitacje zajęć prowadzone są regularnie, w szczególności w odniesieniu do doktorantów oraz młodych pracowników nauki. W Instytucie Socjologii hospitacje prowadzone są bardzo rzadko, zazwyczaj interwencyjnie. O braku systemowego rozwiązania w tym zakresie w skali Wydziału świadczy również fakt, iż wzór protokołu z hospitacji zajęć, stanowiący Załącznik nr 2 do Uchwały Rady Wydziału nr 41/2013, określony jest jedynie dla Instytutu Filozofii.

Podsumowując należy stwierdzić, iż większość działań podejmowanych w zakresie systemowej oceny jakości kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia prowadzonych jest w sposób poprawny, choć wymagający uwagi i refleksji ze strony Wydziałowego Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia, na temat ich dostosowania do potrzeb Wydziału. Niezrozumiałą jest natomiast brak spójności wydziałowego systemu zapewniania jakości w zakresie hospitacji zajęć dydaktycznych.

Jednocześnie Wydział nie ma określonej strategii badawczo-naukowej ani dydaktycznej i takowe nie istnieją też w instytutach wchodzących w skład Wydziału. W tym sensie nie można mówić o polityce kadrowej, nie są bowiem określone priorytety rozwojowe, badawcze ani kadrowe. W związku z powyższym stosowane narzędzia wewnętrznego systemu zapewniania jakości w zakresie oceny jakości kadry nie są stosowane w kontekście usystematyzowanej polityki kadrowej. Jednocześnie należy dodać, iż poprzez stosowanie ogólnouniwersyteckich procedur oceny kadry władze Wydziału starają się dbać o zapewnienie wysokiej jakości kształcenia oraz badań naukowych.

g) ocenę poziomu naukowego jednostki

W ramach wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia nie opracowano dotychczas kompleksowej procedury oceny poziomu naukowego jednostki, niezależnie od oceny dorobku naukowego poszczególnych pracowników, stanowiącej element oceny okresowej (pkt. 2.2.f.). Wydział poddaje się systematycznej procedurze oceny poziomu naukowego poprzez cykliczną ocenę parametryczną, dokonywaną przez odpowiednie organy Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

h) ocenę zasobów materialnych, w tym infrastrukturę dydaktyczną i naukową, a także środki wsparcia dla studentów

Opracowany na Wydziale wewnętrzny system zapewniania jakości nie przewiduje działań mających na celu ocenę zasobów materialnych z punktu widzenia przystosowania do potrzeb procesu kształcenia. Raport samooceny (s. 31) wskazuje, iż takie analizy dokonywane są przez komisje dydaktyczne, nie wskazując sposobu, kryteriów ani częstotliwości ich dokonywania. Jednocześnie Pracownia Ewaluacji Jakości Kształcenia poprzez kwestionariusz ankietowy skierowany do studentów gromadzi informacje na temat m.in. organizacji dydaktyki w jednostkach prowadzących kształcenie na UW, programu studiów, mobilności studentów, przestrzegania praw człowieka, wybranych problemów infrastruktury jednostek UW satysfakcji z USOS, komunikacji drogą elektroniczną z/na UW, e-learningu. Badanie prowadzone przez PEJK obejmuje również ocenę środków wsparcia studentów w zakresie realizacji procesu kształcenia. Uregulowania wymaga zatem sposób

wykorzystania wyników badań już istniejących na poziomie Uniwersytetu do celów zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia. Wydział Filozofii i Socjologii nie ma również procedur oceny zasobów materialnych w tym infrastruktury naukowo-dydaktycznej oraz środków wsparcia dla doktorantów.

i) funkcjonowanie systemu informacyjnego, tj. sposobu gromadzenia, analizowania i wykorzystywania stosownych informacji w zapewnieniu jakości kształcenia

W dotychczasowej praktyce funkcjonowania Wydziału kluczowe informacje były gromadzone i analizowane na poziomie poszczególnych Instytutów. Z punktu widzenia oceny Wydziału istotne jest, iż zakres i sposób gromadzenia i wykorzystywania informacji był zróżnicowany w zależności od jednostki. Aktualnie Wydział tworzy wspólne struktury systemu zapewniania jakości, również w odniesieniu do stosowanego systemu informacyjnego. Ważne jest, iż działania te mają dość duży poziom akceptacji społeczności akademickiej oraz wsparcie ze strony Władz Wydziału, co powinno zapewnić ich powodzenie. Zarówno uczelniane jak i wydziałowe regulacje dotyczące funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewniania jakości, w sposób dość precyzyjny określają sposób gromadzenia i przepływu informacji. Niezmiernie ważnym czynnikiem wpływającym pozytywnie na ocenę Wydziału jest bardzo duże wsparcie w zakresie gromadzenia i analizowania informacji, jakie otrzymuje on ze strony jednostek uniwersyteckich, w szczególności Pracowni Ewaluacji Jakości Kształcenia, Uczelnianego Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia oraz Biura Jakości Kształcenia. Kluczową potrzebą jest natomiast wypracowanie wspólnej polityki i strategii na rzecz jakości kształcenia na poziomie Wydziału.

j) publiczny dostęp do aktualnych i obiektywnie przedstawionych informacji o programach studiów, zakładanych efektach kształcenia, organizacji i procedurach toku studiów

Dostęp do informacji niezbędnych w toku studiów, informacji o programach studiów i zakładanych efektach kształcenia, zapewniony jest poprzez stronę internetową Wydziału oraz Instytutów, jak również uczelniany system informacyjny USOS. Pozytywnie należy ocenić fakt, iż wydziałowy wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia określa również kwestie dostępności informacji dla studentów, choć z niezrozumiałych względów w niektórych aspektach (np. § 20) różnicuje narzędzia komunikacyjne stosowane w obu Instytutach. Ewaluacja dostępu do informacji dokonywana jest za pomocą badania ankietowego wykonywanego przez Pracownię Ewaluacji Jakości Kształcenia.

Dokonując oceny wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia należy mieć na uwadze, iż z uwagi na specyfikę Wydziału oraz rozmiar i stabilność oferty prowadzonego kształcenia, dotychczas wiele rozwiązań funkcjonowało w oparciu o nieformalne mechanizmy oparte na relacjach bezpośrednich i wzajemnym zaufaniu. W ramach spotkań Zespołu Oceniającego ze studentami i doktorantami podkreślano wagę tego rodzaju kontaktów w szczególności w aspekcie zapobiegania i rozwiązywania sytuacji konfliktowych. Władze Wydziału wskazywały na przypadku podejmowania skutecznych działań eliminujących zachowania nieakceptowane z punktu widzenia jakości procesu dydaktycznego, zdiagnozowane w wyniku prowadzonych badań ewaluacyjnych wśród studentów.

- 3) **Jednostka dokonuje systematycznej oceny efektywności wewnętrznego systemu zapewniania jakości, a jej wyniki wykorzystuje do doskonalenia polityki zapewniania jakości i budowy kultury jakości kształcenia.**

Wdrażany na Wydziale Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia funkcjonuje w sposób sformalizowany zbyt krótko, aby ocenić jego rzeczywistą skuteczność. Wydział – jak dotąd – również nie dokonywał tego rodzaju analiz. W dotychczasowej praktyce funkcjonowania Wydziału, zapewnianie jakości przejawiało się poprzez zakorzenione w tradycji akademickiej zachowania i postawy. Głównym problemem w budowaniu spójnej polityki i kultury jakości, jest mocne spolaryzowanie Wydziału. Instytuty wchodzące w jego skład, posiadają wysoką autonomię w zakresie doboru narzędzi i metod ewaluacyjnych, co w praktyce utrudnia dokonanie syntetycznej oceny ich skuteczności w skali Wydziału. Zespół Oceniający docenia natomiast starania podjęte na poziomie Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia zmierzające w kierunku harmonizacji oraz przenoszenia dobrych praktyk z instytutów na poziom Wydziału. Należy jednocześnie podkreślić, iż mechanizm cyklicznych analiz funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia został w niego wpisany (Uchwała Rady Wydziału nr 41/2013 §2). Jednocześnie w trakcie wizytacji Władze Wydziału przedstawiły informacje na temat szeregu skutecznych, jednostkowych działań wynikających z dotychczas funkcjonujących procedur ewaluacyjnych, np. ankietyzacji studentów, hospitacji zajęć.

Załącznik nr 4 Funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego⁴ ZNACZĄCO

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) **Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia ma jasno ukształtowaną, przejrzystą strukturę organizacyjną oraz decyzyjną, uwzględniającą wszystkie grupy interesariuszy wewnętrznych. Przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych pomimo braku formalnego włączenia w struktury Wydziału, silnie oddziałują na jego funkcjonowanie.**
- 2) **Wdrażane na Wydziale procedury wewnętrznego systemu zapewniania jakości uwzględniają większość czynników istotnych z punktu widzenia jakości kształcenia. Wydział ma długie tradycje w realizacji niektórych procedur ewaluacyjnych, np. ankietyzacji. Obecna konstrukcja wewnętrznego systemu nie obejmuje problematyki ewaluacji stosowanego systemu oceniania studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych. Zaleca się również ujednoczenie stosowanych procedur w skali Wydziału, w szczególności w obrębie działań, w których istnieją dogłębne różnice pomiędzy praktykami poszczególnych instytutów.**
- 3) **W dotychczasowej praktyce funkcjonowania Wydziału istnieje wiele przykładów działań dowodzących skuteczności dotychczas stosowanych procedur wewnętrznego systemu zapewniania jakości. Wdrażany system przewiduje również dokonywanie cyklicznej oceny jego funkcjonowania, natomiast krótki okres funkcjonowania systemu uniemożliwia kompleksową ocenę jego skuteczności.**

3. Spójność stosowanego w jednostce opisu celów i efektów kształcenia na oferowanych studiach doktoranckich i podyplomowych oraz sprawność i wiarygodność systemu weryfikującego i potwierdzającego ich osiągnięcie.

1) Jednostka w wyniku kształcenia na studiach doktoranckich zapewnia uzyskanie efektów kształcenia właściwych dla obszaru badawczego, którego dotyczą oraz umożliwia uzyskanie stopnia naukowego doktora.

Wydział Filozofii i Socjologii posiada obecnie uprawnienia do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie filozofii oraz stopni doktora i doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie socjologii. Odpowiednio do tych uprawnień funkcjonują w jednostce dwa studia doktoranckie: Studium Doktoranckie w Instytucie Filozofii oraz Studium Doktoranckie w Instytucie Socjologii. Oba cieszą się dużym zainteresowaniem, bowiem studiuje na nich w trybie stacjonarnym w bieżącym roku akademickim 208 doktorantów (122 w Instytucie Filozofii i 106 w Instytucie Socjologii). Studia te funkcjonują na podstawie Regulaminu Studiów Doktoranckich w Uniwersytecie Warszawskim (Załącznik do uchwały nr 494 Senatu UW z dnia 18 kwietnia 2012 w sprawie uchwalenia Regulaminu Studiów Doktoranckich na Uniwersytecie Warszawskim). Oba studia są czteroletnie, prowadzone w trybie stacjonarnym, mają określone zasady rekrutacji, programy i plany studiów.

Aktualnie rekrutacja na studia odbywa się na podstawie Uchwały Senatu Uniwersytetu Warszawskiego nr 74 z dnia 17 kwietnia 2013 w sprawie warunków i trybu postępowania rekrutacyjnego na studia doktoranckie na Uniwersytecie Warszawskim w roku akademickim 2013/2014. Procedury i wymagania rekrutacyjne zostały dookreślają na terenie Wydziału dwa dokumenty: Uchwała Rady Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego nr 16/2013 z dnia 19 marca 2013 r. w sprawie zmiany zasad rekrutacji na rok akademicki 2013/2014 w Instytucie Filozofii UW, oraz Uchwała Rady Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego nr 15/2013 z dnia 19 marca 2013 r. w sprawie zmiany zasad rekrutacji na rok akademicki 2013/2014 w Instytucie Socjologii UW. Rekrutację w myśl powyższych uchwał prowadzą w obu Instytutach komisje rekrutacyjne składające się z kierowników zakładów (IF) lub samodzielnych pracowników naukowych jako przedstawicieli zakładów (IS). Ocenie komisji w Instytucie Filozofii podlega praca magisterska lub esej filozoficzny, projekt badawczy, dotychczasowe osiągnięcia, znajomość języków obcych oraz rozmowa kwalifikacyjna. W Instytucie Socjologii rekrutuje się na podstawie przedstawionej przez kandydata koncepcji rozprawy doktorskiej, dotychczasowych osiągnięć oraz rozmowy kwalifikacyjnej. Przyjętym kandydatom przydziela się odpowiednio do ich zainteresowań badawczych kompetentnych opiekunów naukowych. Po roku dokonuje się oceny skuteczności rekrutacji i wyciąga wnioski z efektów rekrutacji. Stosunkowo niewielkie rezygnacje ze studiów mają źródła – zdaniem kierowników studiów oraz pracowników naukowych Wydziału – głównie w trudnościach związanych z niemożnością pogodzenia studiów z pracą zapewniającą utrzymanie. Zasady rekrutacji umożliwiają przyjęcie na studia cudzoziemców, o ile spełniają prawne wymagania wyszczególnione i merytoryczne wymagania kwalifikacyjne, w tym certyfikat znajomości języka polskiego.

Na obu studiach doktoranckich wdrożone są obowiązujące zasady kształcenia, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra nauki i szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kształcenia na studiach doktoranckich w uczelniach i jednostkach naukowych, Regulaminem Studiów Doktoranckich na Uniwersytecie Warszawskim,

a także Uchwałą nr 522 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 30 maja 2012 r. w sprawie wytycznych projektowania programów kształcenia i planów studiów. (Uchwała ta została zmieniona tuż przed wizytacją nie mogła być uwzględniona w dokumentacji przygotowanej do wizytacji akredytacyjnej – por. Uchwała nr 175 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 22 stycznia 2014 r. w sprawie wytycznych dotyczących projektowania programów kształcenia i planów studiów doktoranckich). Tworzą one podstawy adekwatnego dla dyscyplin studiów opisu zakładanych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji, odpowiadających obszarowi nauk humanistycznych (dla studiów doktoranckich w Instytucie Filozofii) oraz obszarowi nauk społecznych dla studiów doktoranckich w Instytucie Socjologii. Efekty kształcenia zostały precyzyjnie opisane i rozwinięte w osobnych ramowych programach i planach obu studiów doktoranckich. Tam też zostały adekwatnie i szczegółowo określone metody uzyskiwania i ewaluacji efektów kształcenia, a także sposoby weryfikacji programów. Studenci rozpoczynający studia przed 1 października 2012 kontynuują je według programów i planów obowiązujących przed wejściem w życie nowych uregulowań.

Programy studiów doktoranckich w myśl obowiązujących przepisów i regulaminów wewnętrznych UW obejmują: zajęcia z przedmiotów ogólnych w wymiarze 60 godzin, które powinny być zaliczone do końca drugiego roku studiów; zajęcia z przedmiotów związanych z dyscypliną naukową lub dyscyplinami naukowymi w zakresie prowadzonych studiów doktoranckich, które można zaliczać także w innych jednostkach UW lub innych instytucjach naukowo-badawczych; indywidualną pracę naukową, prowadzoną pod kierunkiem opiekuna naukowego albo promotora; praktyki w formie prowadzenia zajęć dydaktycznych na Uczelni pod opieką i w obecności opiekuna naukowego albo promotora w wymiarze nie mniejszym niż 10 godzin rocznie.

Studium Doktoranckie w Instytucie Filozofii opiera obecnie program i plan studiów na Uchwale Rady Wydziału Filozofii i Socjologii z dnia 22 stycznia 2013 r. w sprawie ramowego programu studiów doktoranckich w Instytucie Filozofii. Rada Naukowa Instytutu Filozofii na posiedzeniu w dniu 4 marca 2014 roku (już po wizytacji) z własnej inicjatywy doprecyzowała lub uzupełniła niektóre punkty powyższej uchwały. Na stronach Instytutu Filozofii funkcjonuje już zaktualizowana po wizytacji czytelna jednolita treść zmian stanowiących reakcję na zmiany generowane Uchwałą Senatu UW nr 175 z 22 stycznia 2014 roku, jakkolwiek nie ma ona jeszcze formalnej sankcji Rady Wydziału. Czteroletnie, stacjonarne studia doktoranckie w Instytucie Filozofii zawierają się w planie 480 godzin zajęć obowiązkowych i fakultatywnych o łącznym wymiarze 62 punktów ECTS. Plan studiów zakłada, że doktoranci na pierwszym roku mają obowiązek zaliczenia co najmniej jednego wykładu monograficznego i co najmniej dwóch seminariów spośród prowadzonych w Instytucie Filozofii przez samodzielnych pracowników, w wymiarze łącznym co najmniej 180 godzin, oraz powinni zaliczyć zajęcia z dydaktyki szkoły wyższej w wymiarze 15 godzin. Doktoranci drugiego i trzeciego roku studiów zobowiązani są uczęszczać na co najmniej jedno seminarium i co najmniej jeden wykład monograficzny (w łącznym wymiarze nie mniej niż 120 godzin) wybranych spośród zajęć prowadzonych przez samodzielnych pracowników Instytutu Filozofii. Doktoranci czwartego roku zobowiązani są uczęszczać na przynajmniej jedno seminarium kierunkowe w wymiarze nie mniejszym niż 60 godzin. Ponadto do końca drugiego roku zobowiązani są zaliczyć 45 godzin wykładów ogólnouniwersyteckich (OGUN) i każdego roku przeprowadzić 10 godzin zajęć dydaktycznych, czyli w toku studiów zaliczyć 40 godzin praktyki dydaktycznej. Doktoranci mają też obowiązek

przygotować w ciągu kolejnych trzech lat studiów rocznie po dwie prace z zajęć, w których uczestniczą oraz odbywać konsultacje z metodyki i dydaktyki filozofii z promotorem lub opiekunem naukowym. Istnieje możliwość zaliczenia seminarium lub wykładu, o których mowa w planie studiów na innej uczelni lub placówce naukowej za zgodą promotora lub opiekuna naukowego oraz kierownika Studium Doktoranckiego. Doktoranci mają więc możliwość korzystania z mobilności i indywidualizacji programów studiów. Obowiązkiem doktorantów jest również podejmowanie innych działań na rzecz macierzystego Instytutu Filozofii, jak: praca na rzecz redakcji czasopism afiliowanych przy Instytucie, prace organizacyjne, popularyzacja studiów filozoficznych w Instytucie Filozofii UW.

Doktorant nie posiadający przynajmniej licencjatu z filozofii zobowiązany jest złożyć trzy egzaminy z przedmiotów kursowych, przewidzianych programem dla licencjackich studiów filozoficznych w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego, wybranych w uzgodnieniu z opiekunem naukowym lub promotorem, zgodnie z regułami wyboru określonymi w programie studiów.

Naliczanie punktacji ECTS zakłada, że za każde seminarium 60-godzinne liczy się 6 punktów, za wykład monograficzny 4 punkty, zaliczenie 45 godzin zajęć z dydaktyki szkoły wyższej 5 punktów, za przygotowanie metodyczne 1 punkt, za każde 10 godzin praktyki dydaktycznej 3 punkty. Za uczestnictwo w zajęciach ogólnouniwersyteckich (OGUN) wlicza się punkty oferowane przez prowadzącą wykłady jednostkę. W sumie osiągnięcie wymaganej ilości punktów ECTS jest całkowicie realne.

Do efektów kształcenia na studium doktoranckim w Instytucie Filozofii należy: (a) dostarczenie wiedzy filozoficznej na zaawansowanym poziomie o charakterze podstawowym dla badań naukowych w obszarze humanistyki, obejmującej najnowsze osiągnięcia dyscyplin filozoficznych, oraz o charakterze szczegółowym, odpowiadającej obszarowi nauk humanistycznych, obejmującej najnowsze osiągnięcia filozofii; (b) kształtowanie umiejętności związanych z metodyką nauczania filozofii i metodologią prowadzonych badań naukowych; (c) wyrabianie kompetencji społecznych odnoszących się do działalności naukowo-badawczej i społecznej roli uczonego; (d) kształtowanie umiejętności zawodowych związanych z metodyką i techniką prowadzenia zajęć dydaktycznych, w tym z wykorzystaniem nowych technologii w kształceniu studentów. W programie studiów i sylabusach dokładniej opisano założone efekty kształcenia, metody ich osiągnięcia i weryfikacji. Zgodnie z uchwałą Senatu UW nr 175 z 22 stycznia 2014 roku „efektem indywidualnej pracy naukowej prowadzonej pod kierunkiem opiekuna naukowego albo promotora jest w szczególności rozprawa doktorska” i to korekta programu już zawiera.

Wśród metod uzyskiwania zakładanych efektów kształcenia wymienia się badania własne oraz udział w zajęciach i wykładach, przygotowanie rocznych prac pisemnych, referatów seminaryjnych, konferencyjnych i publikacji, konsultacje z opiekunem lub promotorem, prowadzenie zajęć dydaktycznych, omawianie wyników hospitacji, a także inne działania o charakterze przygotowawczym i organizacyjnym.

Dominującym kryterium weryfikacji zakładanych efektów kształcenia są, obok zaliczeń programowych zajęć, indywidualne konsultacje z opiekunem lub promotorem, opisowe oceny prac kontrolnych, hospitacje zajęć, coroczne sprawozdania z postępów w studiach, opinie wystawiane przez opiekuna naukowego lub promotora przedstawiane do oceny i decyzji kierownika Studium Doktoranckiego w sprawie zaliczenia roku.

Studium Doktoranckie w Instytucie Socjologii opiera obecnie program i plan studiów na Uchwale nr 39/2013 Rady Wydziału Filozofii i Socjologii z dnia 25 czerwca 2013 w sprawie programu i planu oraz szczegółowych zasad odbywania

studiów doktoranckich w Instytucie Socjologii UW, zmienionej następnie Uchwałą nr 82/2013 Rady Wydziału Filozofii i Socjologii z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie zmiany Uchwały nr 39/2013 w sprawie programu i planu oraz szczegółowych zasad odbywania studiów doktoranckich w Instytucie Socjologii UW. W tle funkcjonują wcześniejsze uchwały, a najnowsza nie tworzy jednolitego spójnego tekstu, zawierającego wszystkie obowiązujące i koherentne składniki programu i planu studiów.

Czteroletnie, stacjonarne studia doktoranckie w Instytucie Socjologii obejmują 480 godzin (60 p. ECTS) w tym zajęcia obowiązkowe 200 godzin (25 p. ECTS), zajęcia fakultatywne 150 godz. (15 p. ECTS), zajęcia z dydaktyki szkoły wyższej, kształcące umiejętności akademickie (5 p. ECTS), zajęcia warsztatowe *Współczesne społeczeństwo polskie* 60 godz. (7 p. ECTS), praktyki dydaktyczne 40 godz. (8p. ECTS). Program studiów doktoranckich obejmuje zatem zgodnie z prawem i obowiązującymi w UW szczegółowymi przepisami: zajęcia z przedmiotów ogólnych wykładanych na UW, które mogą być prowadzone także w formie kształcenia na odległość; zajęcia obowiązkowe z zakresu socjologii i dyscyplin pokrewnych; zajęcia rozwijające umiejętności akademickie, w szczególności w zakresie nowoczesnych metod i technik prowadzenia zajęć dydaktycznych; praktyki zawodowe w formie współprowadzenia przez doktoranta zajęć dydaktycznych; zajęcia fakultatywne wspólne dla określonej grupy doktorantów; zadania indywidualne wykonywane pod kierunkiem opiekuna naukowego lub promotora.

W zakresie określenia zakładanych efektów kształcenia wymienione uchwały przechodzą od razu do ich szczegółowego określenia w aspekcie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Korekta, dokonana 17 grudnia 2013, uzupełnia je o opis metod uzyskania i sposobów weryfikacji. Oznacza to, że brak jest w dostępnych dokumentach ogólnej charakterystyki efektów kształcenia dla doktoranckich studiów socjologicznych, zdefiniowanych na poziomie jednostki prowadzącej te studia. Można jednak – w świetle obowiązujących przepisów – przyjąć, że na efekty kształcenia na Studium Doktoranckim w Instytucie Socjologii składają się: dostarczenie wiedzy socjologicznej na zaawansowanym poziomie o charakterze podstawowym dla badań naukowych odpowiadającej obszarowi nauk społecznych, obejmującej najnowsze osiągnięcia socjologii; kształtowanie umiejętności związanych z metodyką nauczania socjologii i metodologią prowadzonych badań społecznych; wyrabianie kompetencji społecznych odnoszących się do działalności naukowo-badawczej i odpowiedzialnie sprawowanej społecznej roli uczonego; kształtowanie umiejętności zawodowych związanych z metodyką i techniką prowadzenia zajęć dydaktycznych, w tym z wykorzystaniem nowych technologii w kształceniu studentów. Dużą rolę przypisuje się wiedzy, umiejętnościom i kompetencjom społecznym w zakresie etycznych i prawnych uwarunkowaniach prowadzenia badań społecznych i rozumienia roli socjologa. Plan zajęć na poszczególne lata studiów dookreśla rozkład przedmiotów i precyzyjnie opisuje w sylabusach przedmiot zając, zakładane dla nich efekty kształcenia i punktację ECTS. Wśród metod uzyskiwania zakładanych efektów kształcenia wymienia się badania własne, udział w zajęciach przewidzianych programem i planem studiów, zwłaszcza w zajęciach warsztatowych i fakultatywnych, udział w zespołach badawczych, zebraniach zakładów, konsultacje, prowadzenie zajęć, przygotowanie publikacji, praca nad konspektem rozprawy doktorskiej. Wśród metod weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia wymienia się zaliczenia zajęć, recenzje prac wymaganych na zaliczenie, wyniki ankietyzacji prowadzonych zajęć, indywidualne konsultacje z opiekunem lub promotorem oraz opinię za roczną pracą doktoranta, przegląd składanych przez doktorantów

sprawozdań z osiągnięć w toku studiów. Głównymi kryteriami weryfikacji zakładanych efektów kształcenia są, obok zaliczeń programowych zajęć, indywidualne konsultacje i praca z opiekunem lub promotorem, recenzje prac pisemnych wymaganych do zaliczenia, konsultacje związane z prowadzeniem zajęć i wynikami ankietyzacji zajęć dydaktycznych, oceny zaangażowania dydaktycznego, przeglądy sprawozdań rocznych pod kątem osiągnięć publikacyjnych i wystąpień konferencyjnych oraz aktywności badawczej w zespołach badawczych IS i zespołów innych ośrodków, ocena opiekuna naukowego wyrażona w corocznym opiniowaniu, analizy potwierdzeń przyjęcia publikacji do druku i otrzymanych grantów, przeglądy rocznych sprawozdań pod kątem zaangażowania społecznego i związanego z Instytutem Socjologii.

Kierownictwo Studium Doktoranckiego na podstawie zebranych sprawozdań przeprowadza weryfikację programu pod kątem realizacji założonych w programie efektów kształcenia, modyfikuje oferty zajęć w zakresie treści i metod nauczania, udoskonala w porozumieniu z Samorządem formy wsparcia doktorantów w procesie uczenia się.

Podsumowując, można stwierdzić, że studia doktoranckie w obu Instytutach wypełniają ogólne ramy wymaganych programów i planów studiów, jakkolwiek sposoby ich opisu i prezentacji różnią się. Skoro istnieją ogólnopolskie i uczelniane przepisy dotyczące projektowania programów i planów studiów, dobrze byłoby je w jednolity sposób opisywać i prezentować, a w konsekwencji komunikować na stronach Instytutów. Uchwały po zmianach powinny zawierać treść jednolitą, spójną i obrazującą aktualne uregulowania. W Instytucie Socjologii wprowadzić należy wyraźniejszą tabelaryczną prezentację podziału zajęć (liczby godzin). W Instytucie Filozofii mało widoczny jest stosunek liczby godzin zajęć obowiązkowych do fakultatywnych (podczas gdy w Instytucie Socjologii zastosowano metodę zbiorczego opisu godzin i punktacji ECTS, z widocznym stosunkiem godzin zajęć obowiązkowych z jednej strony i z drugiej ogólnych – do pozostałych). Przydałaby się zatem większa troska ze strony Władz Wydziału o to, aby programy studiów w zakresie ogólnych ram opisu efektów kształcenia w były czytelne i porównywalne względem siebie. W świetle analizy programów studiów rola Wydziału sprowadza się do potwierdzania tego, co przygotowują Instytuty. Powyższe uwagi wykazują raczej na usterki o charakterze formalnym, dotyczące jasnego i spójnego porządku dokumentacyjnego. Ma on pewien wpływ na czytelność polityki uzyskiwania efektów kształcenia i ich weryfikacji, ale nie na tyle, aby dostrzegać tu błędy rzutujące na poziom kształcenia.

Głównym efektem kształcenia na studiach doktoranckich pozostaje rozprawa doktorska i jej obrona. Szczegółowe założone efekty kształcenia zostały w zasadzie dokładnie opisane w programie studiów oraz zaadoptowane do sylabusów poszczególnych przedmiotów. Wraz z efektami kształcenia program i sylabusy określają też metody osiągania oraz sposoby weryfikacji efektów kształcenia. Ta część programu nie budzi wątpliwości.

W celu kompleksowej oceny procesu weryfikacji zakładanych efektów przyjęto w jednostce zasady okresowej analizy rocznych sprawozdań doktorantów oraz opinii opiekunów naukowych i promotorów, jakości prac doktorskich i publicznych ich obron, także analizy osiągnięć naukowych (publikacji, udziału w konferencjach), a także osiągnięć dydaktycznych. Przyjęto zarazem, że wyniki tej oceny służyć modyfikacji oferty studiów, treści programu i metod nauczania, będą konsultowane z Samorządem.

W wyniku analizy dokumentów (programów, planów studiów, punktacji ECTS, porównania modułów zajęć obowiązkowych i fakultatywnych (doboru modułów) zajęć z dydaktyki i praktyk dydaktycznych, listy wykładowców realizujących zajęcia, sylabusów, siatki zajęć, sprawozdań składanych przez doktorantów i opinii opiekunów o postępach w studiach, analiz ewaluacyjnych z zajęć prowadzonych z doktorantami oraz na podstawie spotkania z doktorantami, pracownikami naukowymi Wydziału oraz interesariuszami zewnętrznymi – można stwierdzić, że studia doktoranckie w obu Instytutach dostarczają zaawansowaną wiedzę odpowiednio w obszarach nauk humanistycznych i społecznych oraz przygotowują do prowadzenia w swoich dziedzinach z udziałem najnowszej wiedzy szczegółowej; kształcą metodologiczne i metodyczne umiejętności związane z dziedziną prowadzonych badań, a także umiejętności dydaktyczne; kształtują kompetencje personalne i społeczne związane z rolą uczonego w swojej dziedzinie badawczej i w oddziaływaniu na przestrzeń społeczno-kulturową. Oba studia do pewnego niezbędnego stopnia przenikają się programowo we wspólnej interdyscyplinarnej przestrzeni humanistyczno-społecznej, oba studia kształcą zarazem absolwentów o znaczących kwalifikacjach i umiejętnościach badawczych, analitycznych, odpowiedzialnych i kreatywnych w przestrzeni społecznej. Istnieje zapotrzebowanie na ich wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne na rynku pracy.

2) Jednostka zapewnia efekty kształcenia na studiach podyplomowych zgodne z wymaganiami organizacji zawodowych i pracodawców oraz umożliwiające nabycie uprawnień do wykonywania zawodu lub nowych umiejętności niezbędnych na rynku pracy.

Wydział prowadzi dwa studia podyplomowe i borykając się z tendencją spadkową w naborze na ten typ studiów przygotowuje nową ofertę. Obecnie obowiązującym dokumentem określającym funkcjonowanie studiów podyplomowych na UW jest Uchwała nr 563 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 13 czerwca 2012 r. w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych dotyczących projektowania planów i programów studiów podyplomowych, która określa podstawowe standardy prawne projektowanych studiów podyplomowych, w tym wymaga w programach studiów określenia efektów kształcenia i warunków ich uzyskania.

W Instytucie Filozofii funkcjonuje dwuletnie (czterosemestralne, 480 godzin i 125 p. ECTS) Podyplomowe Studium Filozoficzne (w roku akademickim 2013/2014 na drugim roku studiów studiuje 10 słuchaczy, w tym 1 osoba z posiadanymi już kwalifikacjami nauczycielskimi w innym przedmiocie jest zainteresowana nabyciem kwalifikacji do nauczania filozofii i etyki). Podstawę programową studium określa Uchwała Rady Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 17 kwietnia 2012 r. w sprawie programu Podyplomowych Studiów Filozoficznych. Zostały w niej określone efekty kształcenia, umiejętności i kompetencje społeczne. Weryfikacja efektów kształcenia polega na zaliczeniu wszystkich przedmiotów określonych w programie studiów, napisaniu trzech prac semestralnych, pracy końcowej i złożenie egzaminu końcowego. W trakcie studium prowadzona była ankietyzacja na temat zmian programu. Studium nie ma jasno sprecyzowanej jednolitej ścieżki kształcenia, łącząc w jeden program moduł kwalifikacyjny (nauczanie filozofii i etyki w gimnazjach i liceach) z doskonałym (dla zainteresowanych), i ten drugi cieszy się większym zainteresowaniem. Efekty kształcenia nie zostały tym samym wystarczająco precyzyjnie określone w zakresie uzyskania kwalifikacji. Ze spotkania ze słuchaczami wynika, że pozostałym słuchaczom nie przeszkadza, iż uczestniczą w zajęciach z metodyki nauczania filozofii

i etyki, ale gdyby potraktować program tego studium jako wybitnie zorientowany na ścieżkę nadawania kwalifikacji, to w programie zdaniem jedynej osoby zorientowanej na ich nabycie jest za mało zajęć z metodyki. Jak wynika z opinii ewaluacyjnych zawartych w ankietach mających służyć poprawieniu programu, zajęć z dydaktyki i metodyki filozofii etyki powinno być więcej.

Studium to kończy działalność w br. i w Instytucie Filozofii przygotowane zostały dwie nowe propozycje programów dwusemestralnych studiów podyplomowych pod nazwą: Podyplomowe Studia Filozoficzne i Podyplomowe Studia Bioetyczne. Z przedłożonych projektów programu zaopatrzonych w efekty kształcenia wynika, że nowe studium filozoficzne ma mieć charakter doskonalący, nie ma w nim bowiem metodyki nauczania filozofii. Program Studium Bioetycznego wypracowany został w toku szerokich konsultacji ze środowiskiem interesariuszy funkcjonujących w środowisku medycznym oraz bioetycznym i odpowiada zapotrzebowaniu środowiska na tę wiedzę.

W **Instytucie Socjologii** funkcjonuje Podyplomowe Studium Ewaluacji Programów Społecznych. Dwusemestralny program studiów (185 godzin dydaktycznych i 360 e-learningu, w sumie 60 pkt. ECTS) skierowany jest do słuchaczy potrzebujących fachowej wiedzy zawodowej w zakresie ewaluacji. Zajęcia prowadzone są w trybie zjazdów i e-learningu, wymagają pracy własnej i zajęć o charakterze warsztatowym, badawczym. W zajęciach uczestniczy 25 słuchaczy. Patronat nad studium sprawuje Polskie Towarzystwo Ewaluacyjne, a w skład kadry wykładowców wchodzi zarówno pracownicy UW (18), jak i zewnątrzni specjaliści (12).

Zgodnie z najbardziej aktualną Uchwałą Nr 5/2014 Rady Wydziału Filozofii i Socjologii UW z dnia 11 lutego 2014 r. w sprawie zmiany programu Podyplomowego Studium Ewaluacji Programów Społecznych w Instytucie Socjologii w roku akad. 2013/2014 ma w swoim programie jasno określone efekty kształcenia oraz metody ich uzyskania wraz ze sposobami weryfikacji efektów i ewaluacji zajęć. Narzędziami weryfikacji uczyniono aktywną obecność na zajęciach, na platformie e-learningowej, prace domowe obrazujące umiejętności, testy, pracę dyplomową. Podstawą ewaluacji zajęć przez studentów są anonimowe ankiety. W sumie studium to jest zaprojektowane poprawnie, ma ciągły kontakt ze środowiskiem zawodowych ewaluatorów, reaguje na nowe potrzeby programowe dzięki udziałowi w kształceniu kadry zewnętrznej reprezentującej różne instytucje. Studium zapewnia zatem efekty kształcenia zgodne z wymaganiami organizacji zawodowych i pracodawców oraz umożliwiające nabycie uprawnień do wykonywania zawodu lub nowych umiejętności niezbędnych na rynku pracy.

Oba funkcjonujące studia podyplomowe mają kadre na najwyższym poziomie, zapewniającą osiągnięcie efektów kształcenia. Podyplomowe Studium Filozoficzne mogłoby być krótsze, ale jego czterosemestralny program wynika z zafascynowania się słuchaczy filozofią i jest efektem wniosku samych zainteresowanych o jego wydłużenie.

Trzeba jednocześnie stwierdzić brak przedstawicieli słuchaczy studiów podyplomowych w ciałach decyzyjnych jednostki, co przy braku włączenia tej formy studiów w bezpośredni nadzór Komisji Jakości (brak ujęcia studiów podyplomowych w Misji i Strategii WFiS UW), może skutkować poważnym zaburzeniem sprawności systemu określania i weryfikacji efektów kształcenia. Jedynie Uchwała 81/2013 z dnia 17.12.2013 r. w sprawie koncepcji kształcenia wzmiankuje studia podyplomowe, na których winno się realizować koncepcję nawiązującą do uczenia się przez całe życie.

- 3) **Wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania efektów kształcenia.**

Interesariusze wewnętrzni mają wpływ na program w zakresie efektów kształcenia. W obu Instytutach prowadzących studia III stopnia istnieją Komisje dydaktyczne ds. studiów doktoranckich, w skład których wchodzi przedstawiciele doktorantów. Dodatkowo doktoranci mogli swoje uwagi zgłaszać bezpośrednio do Komisji Dydaktycznej za pomocą poczty elektronicznej, jak również do Wydziałowej Rady Doktorantów, która te opinie zbierała i przedstawiała na spotkaniach Komisji Dydaktycznej. Uwagi Doktorantów zostały uwzględnione w obowiązującym programie studiów III stopnia, a zainteresowanie doktorantów uczestniczeniem w tworzeniu programu studiów doktoranckich było bardzo duże. Poza włączeniem doktorantów bezpośrednio do przygotowania programu studiów mogą oni wyrazić swoje opinie na temat aktualnie prowadzonych zajęć bezpośrednio na spotkaniu z Kierownikiem Studiów Doktoranckich, lub zgłaszać do Wydziałowej Rady Doktorantów, która przekazuje informacje do władz Instytutów. Doktoranci mają również wpływ na zajęcia fakultatywne. Proponowane wykłady fakultatywne są corocznie przekazywane do konsultacji doktorantom, którzy mogą się wypowiedzieć, czy dane zajęcia są dla nich interesujące. Natomiast na studiach podyplomowych słuchacze zaznaczają swoją obecność na poziomie kontaktów nieformalnych, czemu sprzyjają niezbyt duże grupy. Sprzyja to wymianie myśli i ocenie programu studiów, czynionych na bieżąco (ocena prowadzących zajęcia). Od niedawna funkcjonuje ankietyzacja słuchaczy (I edycja), co stwarza możliwość pogłębienia analizy funkcjonowania studiów podyplomowych (w chwili wizytacji brak jeszcze było raportu z tej ankietyzacji). W przygotowaniu jest, co zadeklarowali opiekunowie studiów, ankieta poddająca ocenie prowadzących zajęcia.

Interesariusze zewnętrzni, aczkolwiek nie są zrzeszeni, pozostają w stałych kontaktach z kadrą zarządzającą i kształcącą na Wydziale i w świetle odbytych spotkań mają możliwość wpływania na modyfikację programu studiów, tyle że to nie jest sformalizowany proces. Bardzo ściśle kontakty w tym zakresie ma Instytut Socjologii, także wskutek ich zatrudniania na studiach podyplomowych. Mniejsze możliwości ma Instytut Filozofii, ale nowe podejście do kontaktów z interesariuszami zewnętrznymi wykazano przy projektowaniu Podyplomowego Studium Bioetycznego, szeroko konsultując potrzebę jego powołania i efekty kształcenia z Uniwersytetem Medycznym, Komisją Bioetyczną PAN i innymi instytucjami (głównie szpitalami).

4) Jednostka stosuje system ECTS, w którym liczba punktów odpowiada nakładowi pracy doktoranta i słuchacza, adekwatnemu do osiągniętych efektów kształcenia.

System ECTS funkcjonuje zarówno w programach i planach studiów doktoranckich, jak i studiów podyplomowych. Różny jest w obu instytutach sposób jego prezentacji, ale zawsze punktacja towarzyszy opisowi przedmiotu i studenci mogą uzyskać pełną wiedzę o tym, jak poszczególne przedmioty są ewaluowane. Analiza programów pozwala stwierdzić, że liczba punktów na studiach doktoranckich odpowiada nakładowi pracy, niezbędnemu do osiągnięcia efektów kształcenia. System umożliwia indywidualizację studiów oraz wymianę międzyuczelnianą i zagraniczną. Natomiast na studiach podyplomowych nie przedstawiono sposobu naliczania punktów.

Na podstawie Rozmowy z Samorządem Doktorantów, Kierownikiem Studiów Doktoranckich oraz przedstawionej przez jednostkę dokumentacji, należy stwierdzić, że doktoranci uczestniczą w określaniu ilości punktów ECTS poprzez pracę w Komisji Dydaktycznej ds. programu studiów doktoranckich. Ich uwagi są przyjmowane i uwzględniane, o czym świadczą protokoły z posiedzeń komisji, oraz pozytywna opinia Samorządu Doktorantów na temat nowego programu Studiów Doktoranckich. Dodatkowo przedstawiciele doktorantów w Komisji Dydaktycznej mają za zadanie zbieranie opinii na temat punktów ECTS i przedstawiają je na spotkaniu Komisji

Dydaktycznej. Samorząd Doktorantów oraz doktoranci uznali, że ilość przypisanych punktów ECTS do konkretnego przedmiotu jest określona prawidłowo pod względem nakładu pracy niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Słuchacze studiów podyplomowych nie brali dotąd udziału w dyskusjach na temat punktacji ECTS.

Nie istnieje podobna procedura w odniesieniu do studiów podyplomowych.

5) Jednostka posiada wiarygodny, przejrzysty i powszechnie dostępny – zwłaszcza dla studentów, doktorantów i słuchaczy – system umożliwiający ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia.

Z analizowanych wyżej programów studiów i spotkań wynika, że w jednostce wprowadzony został wiarygodny i powszechnie dostępny system umożliwiający ocenę stopnia osiąganych celów i efektów kształcenia. System ten zwłaszcza na studiach doktoranckich jest wieloaspektowy i odpowiada formie zajęć prowadzących do osiągania efektów kształcenia. Na system ten składają się zaliczenia zajęć, prace kontrolne, testy, udział w badaniach i zebraniach zakładów, w seminariach, konferencjach owocujących publikacjami, aktywność organizacyjna i popularyzatorska, a przede wszystkim praca własna nad rozprawą doktorską oraz towarzyszące temu konsultacje z promotorem, prowadzenie zajęć dydaktycznych, warsztaty, ocena corocznych sprawozdań. System ocen jest dostępny na stronach internetowych Instytutów prowadzących studia.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego⁴ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Oba studia doktoranckie prowadzone są prawidłowo, zgodnie z przepisami zewnętrznymi i wewnętrznymi, jakkolwiek ich opis powinien być bardziej zunifikowany pod względem strukturalnym. Programy i plany studiów zapewniają realizację efektów kształcenia na studiach doktoranckich i prowadzą do przygotowania i obrony pracy doktorskiej.
- 2) Studia podyplomowe zapewniają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, jakkolwiek Podyplomowe Studium Filozoficzne łączy dwie ścieżki kształcenia, nauczycielską (dla jednej osoby) i doskonalącą. Podyplomowe Studium Ewaluacji Programów Społecznych prowadzone jest wzorowo. Jednocześnie trzeba zwrócić uwagę na brak w jednostce wypracowanej i spójnej koncepcji tworzenia i realizacji studiów podyplomowych.
- 3) Wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze mają możliwość wpływania na programowanie efektów kształcenia. Wewnętrzni mają to zagwarantowane procedurami tworzenia programów studiów i z tego korzystają, zewnętrzni wprawdzie współpracują, ale formalizacja tego wpływu dopiero jest zadaniem dla jednostki.
- 4) System ECTS został wdrożony i umożliwia indywidualizację studiów, wymianę międzyuczelnianą oraz międzynarodową. Jest on podstawą wymiany w ramach programu Erasmus.
- 5) W jednostce funkcjonuje w sposób czytelny i wiarygodny system oceny osiągania celów i efektów kształcenia. Jest on ogólnie dostępny na stronach internetowych obu Instytutów.

4. Zasoby kadrowe, materialne i finansowe posiadane przez jednostkę dla realizacji zakładanych celów strategicznych i osiągnięcia efektów kształcenia

1) Jednostka zapewnia kadre stosowną do potrzeb wynikających z prowadzonej działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej oraz prowadzi politykę kadrową umożliwiającą rozwój kwalifikacji naukowych i dydaktycznych pracowników.

Kadra Wydziału Filozofii i Socjologii dobrana jest zgodnie z uprawianymi dyscyplinami nauki i prowadzonymi kierunkami studiów. Wydział dba o rozwój kadry. Systematycznie podnoszone są kwalifikacje zatrudnionych nauczycieli. W ostatnich pięciu latach doktoraty uzyskały 43 osoby z filozofii i 33 z socjologii, habilitację: 10 osób z filozofii i 7 z socjologii, zaś tytuł profesorski 7 osób z filozofii i 4 z socjologii. Liczba zatrudnionych pracowników naukowo-dydaktycznych jest na wszystkich stopniach studiów dostosowana do liczby studiujących. Zadania dydaktyczne przydzielane są zgodnie z naukową specjalnością poszczególnych pracowników. Na studiach doktoranckich zajęcia dydaktyczne z poszczególnych przedmiotów prowadzą nauczyciele akademicy posiadający właściwe kwalifikacje naukowe i reprezentujący specjalności zgodnie z zakresem tematycznym danego przedmiotu. Większość nauczycieli akademickich na studiach doktoranckich posiada tytuł profesora lub doktora habilitowanego. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym uczestnicy studiów III stopnia bardzo pozytywnie ocenili kadre dydaktyczną i naukową, uznając, iż jest prawidłowo dobrana do prowadzonego kształcenia i badań naukowych realizowanych na Wydziale.

Ocenę jakości zajęć prowadzi się poprzez system hospitacji i analizę ankiet studenckich. Natomiast o ocenę kadry dba się poprzez okresową ewaluację dokonań naukowych. Ważnym aspektem dbałości o podnoszenie poziomu kadry promowanie udziału w konferencjach oraz zatrudnienie w ostatnim czasie na pół etatu osoby, która ma doradzać w zakresie pozyskiwania grantów. Dobrym pomysłem jest też prowadzenie kursu dokształcającego z Academic Writing. Natomiast niepokój budzi bardzo niski poziom internacjonalizacji – przejawia się on cennymi inicjatywami indywidualnymi, którym jednak zasadniczo brakuje ram strategicznego planowania.

2) Jednostka dysponuje odpowiednią infrastrukturą dydaktyczną dostosowaną do specyfiki oferowanych studiów, zapewniającą osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Infrastruktura dydaktyczna Wydziału jest nie najlepsza. Największym mankamentem jest rozrzucenie agend jednostki: dziekanat znajduje się w innym budynku niż oba Instytuty. Instytut Filozofii nie dysponuje całym budynkiem przy ul. Krakowskie Przedmieście 3. O ile sale wykładowe zostały ostatnio wyremontowane i wyposażone w sprzęt audiowizualny, to jednak ich ilość jest niewystarczająca. Liczba pokoi dla zakładów i pracowni jest zbyt mała, tym bardziej, że z braku miejsca w salach dydaktycznych w wielu takich pokojach odbywają się zajęcia dydaktyczne, zwłaszcza mało liczne seminaria doktoranckie, a niektóre pokoje są dzielone przez dwa zakłady. Liczba pokoi wystarcza do organizacji konsultacji, dyżurów i sporadycznych zebrań zakładowych, natomiast absolutnie nie wystarcza do pracy naukowej – pracownicy Instytutu Filozofii pracę naukową wykonują w domu lub w czytelni, co utrudnia integrację z macierzystą jednostką i ogranicza dostępność dla studentów i doktorantów. Budynek Instytutu Socjologii przy ul. Karowej 3 został wyremontowany, ale i tu liczba sal jest zbyt mała w stosunku do potrzeb. Studenci i doktoranci również podkreślali mankamenty obu budynków dydaktycznych. Sale nie są przystosowane do liczebności grupy, bywają niedogrzone. Dodatkowo, budynki Instytutów nie są dostatecznie przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, w budynku Instytutu Socjologii brak jest odpowiedniej windy, a we wszystkich

budynkach istnieje wiele barier architektonicznych. Znaczna część toalet nie jest odpowiednio wyposażona.

Chlubą Wydziału jest połączona Biblioteka Wydziału Filozofii i Socjologii UW oraz Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk. Biblioteka mieści się w budynku przy Krakowskim Przedmieściu 3 i zajmuje powierzchnię 1255 m². W 5 salach i 3 magazynach piwnicznych zgromadzono unikalny księgozbiór filozoficzny i socjologiczny, który pochodzi z trzech źródeł: 95 000 woluminów zakupił Instytut Filozofii i Socjologii PAN, 98 000 woluminów kupił Wydział Filozofii i Socjologii UW, 8 500 woluminów przekazało Polskie Towarzystwo Filozoficzne. W zbiorach bibliotecznych udostępnianych doktorantom znajdują się unikalne rękopisy i książki dokumentujące filozofię szkoły lwowsko-warszawskiej i liczne darowizny księgozbiorów od pracowników Wydziału. W bibliotece obok działu opracowania zbiorów i informacji znajduje się czytelnia pracująca na dwie zmiany. Niewyjaśniona sytuacja lokalowa budynku przy Krakowskim Przedmieściu 3 (część pomieszczeń na parterze zajmuje politologia i nie wiadomo, kiedy je opuści) nie pozwala na przeprowadzenie kompleksowej modernizacji biblioteki, ze szkodą dla pracowników i studentów.

3) Polityka finansowa jednostki zapewnia stabilność jej rozwoju.

Pomimo niewystarczających dotacji na działalność podstawową Wydział stara się prowadzić przemyślaną politykę finansową. Zachowując stałą liczebność zatrudnionej kadry, jej odmładzanie następuje poprzez: rotacje adiunktów bez habilitacji w ustawowym czasie, rozwiązywanie umów z pracownikami w wieku emerytalnym, rzetelne dokonywanie okresowych ocen dorobku pracowników naukowo-dydaktycznych i wymuszanie konsolidacji miejsc zatrudnienia, dzięki której Wydział jest drugim miejscem pracy dla znikomej grupy pracowników. Wydział pozyskuje także dodatkowe środki z grantów NCN, NCBiR, NPRH. Z tych środków zatrudniani są też na czasowe umowy o pracę nowi pracownicy. Osiągnięcia i awanse pracowników uzyskują wsparcie Wydziału przez odpowiednią politykę przyznawania urlopów naukowych, nagród i przez wspieranie publikacji pracowników, konferencji i współpracy międzynarodowej.

Krótki okres wdrażania sformalizowanych rozwiązań w zakresie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia uniemożliwia ocenę uwzględnienia zadań pro jakościowych zidentyfikowanych w jego wyniku, w polityce finansowej Wydziału.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego ⁴ ZNACZĄCO

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Kadra naukowo-dydaktyczna Wydziału prezentuje wysoki poziom merytoryczny, jej liczba i reprezentowane specjalności naukowo-badawcze potwierdzone publikacjami, pozwalają prowadzić w jednostce działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną oraz osiągnąć zakładane efekty kształcenia. Polityka kadrowa władz jednostki jest prawidłowa, pozwala na właściwy dobór pracowników naukowo-dydaktycznych i rozwój ich kwalifikacji.**
- 2) Infrastruktura Wydziału spełnia swoją rolę, ale jest niewystarczająca i wymaga poprawy. Pomimo przeprowadzonych remontów brakuje sal wykładowych. Biblioteka nie ma zapewnionych właściwych warunków do dobrego funkcjonowania i rozwoju z uwagi na niewyjaśnioną sytuację części pomieszczeń na parterze zajmowanego budynku.**
- 3) Prowadzona przez Wydział polityka finansowa zapewnia stabilność rozwoju, choć poziom finansowania z budżetu państwa jest niewystarczający.**

5. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę

Wydział prowadzi badania naukowe w obszarach, dziedzinach i dyscyplinach naukowych związanych z oferowanymi studiami, a wyniki tych badań oraz najnowsze osiągnięcia nauki w danym obszarze wykorzystuje w procesie kształcenia. Jednostka stwarza doktorantom warunki do prowadzenia samodzielnych badań naukowych, a studentom umożliwia udział w badaniach przez nią prowadzonych. Z przedstawionych dokumentów wynika, że studenci Instytutu Filozofii wzięli udział w publikacji 17 artykułów, są również autorami artykułów w czasopiśmie studenckich. Studenci Instytutu Socjologii uczestniczą w badaniach prowadzonych przez pracowników, a w programie kształcenia są specjalistyczne przedmioty związane z warsztatem badawczym. Należy te działania ocenić pozytywnie.

W wizytowanej jednostce zespoły badawcze o charakterze międzynarodowym powstają w ramach realizacji projektów dotowanych z grantów Unii Europejskiej. Obecnie w Instytucie Socjologii realizowane są trzy granty z udziałem zagranicznych badaczy (*Combating Poverty in Europe: Re-organising Active Inclusion through Participatory and Integrated Modes of Multilevel Governance* – COPE; *Public Goods through Private Eyes. Exploring Citizen's Attitudes to Public Goods and the State in Central Eastern Europe*; *Local Worlds of Social Cohesion. The Local Dimension of Integrated Social and Employment Policies* – LOCALISE). Ponadto z Funduszy Europejskich realizowany jest grant *Od Partnerstwa do kooperacji*. Do wszystkich powyższych projektów są włączeni doktoranci Instytutu Socjologii. Wyniki prac badawczych doktoranci prezentują na konferencjach zagranicznych lub prestiżowych krajowych oraz publikują swe teksty w punktowanych periodykach naukowych (wybór ich prac był przedłożony Komisji podczas wizytacji). Realizowane projekty badawcze są zgodne z założonymi efektami kształcenia na kierunku socjologia. Instytut Filozofii nie przejawia tendencji do tworzenia większych zespołów badawczych. Wymiana informacji naukowych i wprowadzanie doktorantów w pracę naukową odbywa się poprzez osobiste kontakty nawiązywane na seminariach i konferencjach zagranicznych. Wyniki badań naukowych prezentowane są w pismach zagranicznych i krajowych znajdujących się w zagranicznych bazach danych oraz w formie monografii w języku polskim i angielskim.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego ⁴ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Spójność obszarów, dziedzin i dyscyplin naukowych prowadzonych badań naukowych z realizowanym kształceniem należy ocenić jako pełna, także w zakresie ich wpływu na osiągnięte efekty kształcenia. Na dobrym poziomie (w pełni) jest też realizowany udział studentów i doktorantów w prowadzonych badaniach naukowych. Doktoranci mają możliwość realizowania samodzielnych badań naukowych. Zdecydowanej poprawy wymaga umiędzynarodowienie badań naukowych.

6. Uczestniczenie jednostki w krajowej i międzynarodowej wymianie studentów, doktorantów, pracowników naukowych i dydaktycznych oraz współpraca z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami akademickimi, a także z przedsiębiorstwami i instytucjami

1) Studenci, doktoranci i pracownicy jednostki uczestniczą w programach międzynarodowych.

Studenci, doktoranci i pracownicy Wydziału mają szerokie możliwości uczestniczenia w wymianie międzynarodowej. Najbardziej powszechny kanał wymiany

międzynarodowej stanowi program Erasmus. W jego ramach w latach wyjechało na wymianę z Instytutu Socjologii 89 studentów, a przyjechało 35 studentów zagranicznych. Poza programem Erasmus żaden student nie wyjeżdżał na inny rodzaj wymiany, za to odnotowano w tym okresie 21 przyjezdnych studentów, głównie z Rosji (16). Z programu Erasmus nie korzystali doktoranci, ale w okresie lat 2010-2013 wyjechało, głównie na krótkie wyjazdy w celu kwerendy lub na konferencje, 18 doktorantów do krajów zachodniej Europy i Ameryki. Odnotowano też 3 przyjezdnych doktorantów (w tym 2 z Ukrainy). Wymiana w kategorii pracowników naukowych obejmuje 3 wyjazdy i 6 wizytujących pracowników. W tym samym okresie lat 2010-2013 w Instytucie Filozofii wyjechało 24 studentów, a przyjechało 16. W innych zindywidualizowanych programach międzynarodowych uczestniczyło 4 studentów instytutu, przybyło zaś z 5 zagranicznych studentów. Tylko 1 doktorant wyjechał w ramach programu Erasmus, 5 innych w ramach wymiany stypendialnej. Przybyło natomiast do Instytutu 5 doktorantów zagranicznych w ramach programów badawczych i 1 doktorant w wymianie z programu Erasmus. W grupie pracowników naukowych na różnego typu stypendia badawcze i wymianę z umów głównie do krajów UE i Ameryki wyjechało 20 osób oraz 1 osoba z programu Erasmus, zaś przybyło do Instytutu 4 zagranicznych naukowców.

Nasuwa się wniosek, że w Instytucie Socjologii względnie aktywną grupą w wymianie międzynarodowej są studenci, a doktoranci i pracownicy wykazują stosunkowo mniejsze zainteresowanie wymianą zagraniczną. Natomiast w Instytucie Filozofii odnotowuje się większą aktywność i współpracę międzynarodową w grupie pracowników naukowych. Wśród wyjaśnień takiego stanu rzeczy, ocenianego również przez władze Wydziału i Instytutów, dominuje konstatacja, że skończył się okres turystyki naukowej, ponieważ internetowy dostęp do baz bibliotecznych i posiadane zasoby biblioteczne realizują potrzeby w tym zakresie, zaś doktoranci obok studiów podejmują pracę, która ogranicza ich mobilność międzynarodową. Z rozmów podczas wizytacji wynika, że doktoranci oraz pracownicy naukowo-dydaktyczni są zadowoleni z typów i miejsc staży zagranicznych, z jakich korzystali dotychczas, i nie czują potrzeby ich zmian czy intensyfikacji. Informacje na temat staży i innych aktywności zagranicznych uzyskują ze stron internetowych Wydziału. Pracownicy administracyjni pomimo tego, że mają możliwości wyjazdów na staże zagraniczne i mają o nich informacje, nie korzystają z tej formy kształcenia, uzasadniając to obowiązkami służbowymi, które nie pozwalają im na wyjazd.

2) Jednostka podejmuje działania mające na celu internacjonalizację procesu kształcenia, w tym w zakresie określania efektów i realizacji programu kształcenia.

Z informacji na temat współpracy międzynarodowej i jej wpływu na proces dydaktyczny, na realizację programów i efektów kształcenia w Instytucie Socjologii, wynika, że w latach 2011-2013 we współpracy z Rosyjską Akademią Nauk dwie 10-osobowe grupy studentów uczestniczyły w seminarium licencjackim prowadzonym przez Interdisciplinary Memory Research Center w Essen; że w latach 2010-2013 doktoranci w liczbie 13-tu uczestniczyli w wyjazdach kursowych na szkoły letnie (jedną zimową); że w ostatnich 2 latach akademickich 5 pracowników wygłaszało wykłady za granicą (w tym 3 w Ohio State University). Wyjazdy pracowników służyły zmianom sylabusów, szkoły letnie wzbogacały aktualną wiedzę doktorantów, a zajęcia seminaryjne dla studentów wzbogacały ich program studiów w zakresie kulturoznawczych aspektów odpowiedzialności społecznej. Z natury dyscypliny, jaką jest socjologia i jej orientacji na badanie społeczeństwa polskiego wynika mniejsze niż

w dyscyplinie filozofii zainteresowanie internacjonalizacją kształcenia. To słabszy punkt Instytutu Socjologii.

W Instytucie Filozofii dopiero od 2011 roku można notować uczestnictwo studentów w procesie internacjonalizacji kształcenia. Od tego czasu studenci wzięli udział w 47 zagranicznych wykładach, konferencjach i sporadycznie projektach badawczych. W tym procesie w latach 2010-2013 uczestniczyło też 30 doktorantów (głównie w konferencjach, wykładach, seminariach, warsztatach), a także 73 pracowników wyjeżdżających do różnych krajów świata (głównie z wykładami i na seminaria z zakresu bardzo szerokiego spektrum specjalności filozoficznych). Tak szerokie kontakty międzynarodowe mają, zdaniem władz Instytutu Filozofii znaczny wpływ na internacjonalizację i aktualizację procesu kształcenia. W Instytucie odbywa się wiele wykładów gościnnych znanych zagranicznych filozofów, w języku angielskim, niemieckim, francuskim. Do internacjonalizacji jednostki niewątpliwie przyczynia się realizowany w języku angielskim program studiów *Philosophy of Being, Cognition and Value* oraz działalność Pracowni Filozofii Francuskiej i Niemieckiej. Podnieść należy również fakt możliwości uzyskania doktoratów co-tutelle (Instytut Filozofii realizuje je z Uniwersytetem w Moguncji i Uniwersytetem w Lozannie).

W Instytutach działają koordynatorzy wspierający wyjazdy i przyjazdy w ramach programu Erasmus. Władze jednostki mają świadomość, że wyjazdy w ramach wymiany międzynarodowej studentów tworzą problemy z zaliczeniem przedmiotów zgodnie z planem studiów i starają się te trudności usunąć. Studenci są informowani o możliwościach wyjazdu na instytutowych stronach WWW.

3) Jednostka współpracuje z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami akademickimi.

Zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej na podstawie przedstawionej dokumentacji ustalił, że jednostka współpracuje z ośrodkami akademickimi w kraju i zagranicą. Kontakty mają głównie charakter indywidualny i obejmują szereg uniwersytetów i placówek badawczych w Europie Zachodniej i Wschodniej oraz USA. Oba Instytuty współpracują też z ośrodkami polskimi. Kilkoro doktorantów uczestniczyło w krótkich stażach zagranicznych, jak również w kwerendach bibliotecznych. O możliwościach wyjazdu doktoranci są informowani za pośrednictwem poczty elektronicznej lub poprzez umieszczanie informacji na stronie internetowej poszczególnych Instytutów, poprzez spotkania organizowane przez Biuro Współpracy Międzynarodowej, jak również są informowani bezpośrednio przez promotorów i opiekunów naukowych. W ramach swoich prac badawczych doktoranci mogą również starać się o dodatkowe źródła na dofinansowanie wyjazdów nieobejmujących podpisanych umów o współpracy (jedna doktoranta była na stypendium rządu Meksyku, a informację uzyskała z Biura Uznawalności Wykształcenia Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego). Doktoranci uczestniczą również w badaniach i grantach organizowanych przez inne ośrodki akademickie, w tym zagraniczne, jeżeli ich obszar badań jest zgodny z tematyką grantu (w obecnym roku akademickim kilkoro doktorantów uczestniczy w takich grantach). W sumie jednak należy stwierdzić, że internacjonalizacja na Wydziale przyjmuje głównie postać działań jednostkowych. Wydział nie ma przemyślanego i konsekwentnie realizowanego programu rozwoju współpracy zagranicznej w zakresie badań naukowych. Dotychczasowe działania są oparte na kontaktach osobistych, albo też mają charakter przypadkowy. Pracownicy podkreślają wagę sprawdzonych kontaktów, które owocują wspólnymi konferencjami i wydawnictwami.

4) Jednostka współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w celu osiągnięcia właściwych efektów kształcenia.

Koncepcja współpracy Jednostki z otoczeniem społeczno-gospodarczym została nakreślona w strategii WFiS na lata 2012-2016 (Załącznik nr 2 do Uchwały nr 40/2013 z dnia 25.06.2013 r.). *Służenie społeczeństwu aktualną wiedzą ekspercką z dziedziny filozofii i socjologii.* Dobrą płaszczyzną dla takiej działalności jest powołane, w ramach współpracy WFiS z PAN, Centrum Zaawansowanych Badań Humanistycznych i Społecznych. Współpraca Wydziału z otoczeniem społecznym sprowadza się do nowatorskich badań i innowacji w zakresie dydaktyki, wzajemnego wspierania i pełnienia roli eksperckiej w wielopłaszczyznowych kontaktach z instytucjami państwowymi, samorządowymi, instytucjami kulturotwórczymi oraz w zakresie popularyzowania wiedzy. Działania te mają postać sformalizowaną. Należy podkreślić istotny wkład Jednostki w prace nad popularyzowaniem nowego wizerunku filozofii i socjologii poprzez uczestniczenie we współorganizowaniu olimpiad, udział w Festiwalach Nauki. Doświadczenie nabyte we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, wynikające z różnorodności form, wpływa na rozwój i potencjał kadry naukowo-dydaktycznej, uczy młode pokolenie angażowania się w poczynania na rzecz społeczeństwa, aktywizuje grupy spoza społeczności akademickiej.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego ⁴ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Studenci, doktoranci i pracownicy jednostki uczestniczą w programach międzynarodowych, choć poziom wymiany międzynarodowej nie jest równomierny i szczególnie wysoki.**
- 2) Wydział podejmuje działania mające na celu internacjonalizację procesu kształcenia, w tym w zakresie określania efektów i realizacji programu kształcenia.**
- 3) Wydział współpracuje z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami akademickimi, choć kontakty – szczególnie międzynarodowe – są przede wszystkim indywidualne.**
- 4) Nakreślona w strategii rola Wydziału w stosunku do otoczenia społeczno-gospodarczego realizowana jest na polu dydaktyki, badań naukowych oraz wspierania i popularyzowania wiedzy humanistycznej.**

7. Wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne zapewniane przez jednostkę studentom i doktorantom w procesie uzyskiwania efektów uczenia się.

- 1) Jednostka ma wdrożony system opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej, uwzględniający także potrzeby osób niepełnosprawnych.**

Na Wydziale funkcjonuje ustalony prawem oraz regulaminami wewnętrznymi system opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej. Studenci bardzo pozytywnie ocenili system opieki dydaktycznej, który uznali za najmocniejszą stronę Wydziału. Za szczególnie cenne uznali możliwość dyskusji i wymiany poglądów, przemyśleń, uważając, że kadra naukowo-dydaktyczna wspiera i inspirowa do takich działań. Swoje zainteresowania studenci mogą rozwijać poprzez działalność kół naukowych. Wsparcie naukowe zapewniane przez Wydział można ocenić pozytywnie. Wyróżniająco oceniona została opieka dydaktyczna. Prowadzący na pierwszych zajęciach informują o zasadach obowiązujących na ich przedmiotach, tj. formie i terminie zaliczeń, zakresie i tematyce materiału objętego egzaminem, ew. zwolnieniach z egzaminu, formach odrabiania zajęć (nieobecności). Podawane są godziny konsultacji i dyżurów, kontakt telefoniczny i mailowy, a także sylabus i

literatura przedmiotu. Sylabusy dostępne są w systemie USOS. Studenci ocenili kadre jako zaangażowaną, rzetelną, odpowiednio przygotowaną i dobraną do prowadzenia zajęć. Stwierdzono, że zajęcia są rozwijające, uczą krytycznego myślenia i opierają się na zasadzie wzajemnego szacunku. Studenci pozytywnie wypowiedzieli się o indywidualizacji procesu kształcenia poprzez szeroką gamę przedmiotów obieralnych, w tym w języku angielskim oraz tutoring. Obecni na spotkaniu mieli pewne zastrzeżenia do zmian w programach i ograniczeniu bezpłatnych punktów ECTS, co w ich odczuciu usztywniło i zubożyło oferowaną ścieżkę kształcenia. Podczas spotkania studenci pozytywnie ocenili wybór promotorów, jak i możliwość kształtowania tematyki pracy. Studenci w większości pozytywnie wypowiedzieli się o administracji Uczelni, która w ich ocenie jest odpowiednio przygotowana oraz cechuje się odpowiednim podejściem. Pozytywnie oceniono zasoby i funkcjonowanie biblioteki. Obecni na spotkaniu wyrazili pewne zastrzeżenia na temat funkcjonowania systemu USOS i zbytniemu sformalizowaniu procesu kształcenia. Studenci podpisali umowę z Uczelnią dotyczącą usług edukacyjnych. Warto, by studentom został wyjaśniony cel podpisywania takiej umowy i jej treść.

Akty prawne w zakresie pomocy materialnej są tworzone z poszanowaniem opinii studentów zgodnie z art. 174 ust. 2 oraz 186 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Regulamin ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Uniwersytetu Warszawskiego jest dokumentem szczegółowym, a jego zapisy nie budzą zastrzeżeń. Studenci nie mieli zastrzeżeń do terminowości wypłacania stypendiów, informowaniu i trybie przyznawania świadczeń. Pozytywnie należy ocenić zaangażowanie studentów w uczestnictwie w procesie informowania na temat pomocy materialnej.

Studenci mają możliwość oceny jakości kadry dydaktycznej po zakończeniu każdego cyklu zajęć poprzez ankietę ogólnouniwersytecką i wydziałową. Ankieta oceniająca nauczycieli akademickich w ocenie obecnych na spotkaniu przynosi różne rezultaty. Studenci znają wyniki najlepiej ocenionych, co jest przydatne w wyborze zajęć obieralnych i promotorów. Studenci ocenili jednak, że budowa ankiety nie pozwala na dokonanie właściwej oceny prowadzącego. Dodatkowo studenci mają możliwość oceny funkcjonowania Uniwersytetu, administracji, systemu USOS, obiegu informacji, bazy dydaktycznej, wsparcia naukowego, ogólnej oceny jakości kształcenia w ankiecie ogólnouniwersyteckiej. Wyniki tych badań są ogólnodostępne co należy ocenić jednoznacznie pozytywnie.

Wdrożony na Wydziale Filozofii i Socjologii system opieki naukowo-dydaktycznej nad doktorantami również należy ocenić pozytywnie. Przydział opiekunów naukowych wynika bezpośrednio z obszaru badawczego, którym interesuje się doktorant. Doktoranci pozytywnie oceniają możliwość samodzielnego wyboru opiekuna naukowego, jeszcze w czasie trwania procesu rekrutacji, a następnie wraz z opiekunem wspólnie ustalają ramowy plan pracy badawczej. W ramach programu studiów odbywają się konsultacje pracowników naukowych, z których może skorzystać każdy doktorant. Ocena konsultacji w opinii doktorantów jest wysoka, a konsultacje odbywają się terminach podanych z odpowiednim wyprzedzeniem. Ewentualne odwołania konsultacji są również zgłaszane z wyprzedzeniem, najczęściej wysyłane drogą internetową poprzez Uniwersytecki System Obsługi Studiów. W ramach wsparcia naukowego doktoranci uczestniczą również w konferencjach naukowych, do których są zachęceni przez swoich promotorów i opiekunów naukowych.

Przyznawanie pomocy materialnej doktorantom i stypendiów doktoranckich opiera się na regulaminach obowiązujących na całej uczelni. Również doktoranci z

niepełnosprawnością mogą korzystać z dodatkowych dedykowanym im stypendiów na zasadach ogólnouniwersyteckich. Na Wydziale Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego niepełnosprawni doktoranci mogą skorzystać z pomocy asystenta transportowego, transportu uniwersyteckiego (samochodowego), podwyższenia liczby nieobecności czy sprzętu wzmacniającego dla osób niedosłyszących i innych udogodnień. Doktorant niepełnosprawny ma także możliwość bezpłatnego kserowania notatek oraz zamiany sal.

Na Wydziale Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego doktoranci mogą się również starać o dofinansowania badań w ramach środków wydziałowych przewidzianych dla młodszych pracowników nauki i doktorantów. W ocenie doktorantów zasady przyznawania tych dofinansowań są przejrzyste i zrozumiałe a informacje o terminach składania podań są rozsyłane drogą elektroniczną. W komisji rozdzielającej dofinansowania na badania jest przedstawiciel doktorantów.

Doktoranci mogą również korzystać z domów asystenckich, jakie posiada Uniwersytet Warszawski. Procedura przydziału jest przejrzysta i zrozumiała, obejmująca jednakowe zasady dla wszystkich doktorantów na Uniwersytecie Warszawskim.

Dodatkowym mechanizmem motywacyjnym są granty na badania przyznawane przez Uczelniany organ Samorządu Doktorantów. Doktoranci wysoko ocenili też wsparcie administracyjne oferowane przez Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego.

2) Jednostka ma efektywny system rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych.

Zgodnie z zapisami ustawowymi w Uczelni funkcjonuje Komisja Dyscyplinarna ds. Studentów oraz Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna ds. Studentów. Studenci obecni na spotkaniu stwierdzili, iż w przypadku występowania sytuacji konfliktowych zwracają się, w zależności od sytuacji, do prowadzącego zajęcia, opiekuna roku, samorządu studenckiego lub do kolegium dziekańskiego. Problemy i skargi można także zgłaszać na piśmie w formie podania, składanego osobiście w dziekanacie. Ponadto, w Uniwersytecie działa ombudsman, czyli rzecznik akademicki do spraw studenckich i pracowniczych. Pomoc rzecznika ma charakter poufny, zainteresowani mogą pozostać anonimowi. Należy te działania ocenić pozytywnie.

Natomiast Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego nie posiada formalnych procedur rozpatrywania skarg doktorantów. W ocenie studentów III stopnia, przedstawionej na spotkaniu z Zespołem Oceniającym Polskiej Komisji Akredytacyjnej, nie było do tej pory potrzeby formalizowania tego procesu. Wszystkie sprawy konfliktowe są załatwiane drogą nieformalną poprzez Kierowników Studiów Doktoranckich, czy Wydziałową Radę Doktorantów. W skrajnych wypadkach można się zgłosić do Sądu Koleżeńckiego działającego przy Uczelnianej Radzie Doktorantów. Doktoranci wysoko oceniają wszystkie działania nieformalne.

3) Jednostka wspiera działalność samorządu oraz organizacji zrzeszających studentów lub doktorantów i współpracuje z nimi; organy jednostki, podejmują aktywne działania mające na celu szerokie włączanie studentów oraz doktorantów i ich przedstawicieli do prac organów jednostki, komisji statutowych i doraźnych, zwłaszcza koncentrujących swoje prace wokół procesu dydaktycznego i spraw dotyczących studentów i doktorantów.

Samorząd studentów zarówno na szczeblu uczelnianym, jak i wydziałowym wywiązuje się ze swoich ustawowych obowiązków. Studentom stwarza się możliwość uczestniczenia w budowie i ewaluowaniu elementów wewnętrznego systemu jakości kształcenia. Są oni członkami gremiów działających na rzecz jakości kształcenia, zapewnione mają również przygotowanie merytoryczne do prac w tych gremiach.

Studenci samodzielnie podejmują inicjatywy zmierzające do badania poziomu zadowolenia z np. oferowanych programów kształcenia (badania przeprowadzali studenci socjologii w ramach jednego z przedmiotów). Należy wyróżnić sposób zasięgnięcia opinii studentów na temat przyjmowanych programów kształcenia – studenci opiniują je nie tylko w ramach działania samorządu, ale również konsultują je podczas Walnego Zgromadzenia Studentów. Studenci obecni na spotkaniu z ZO dysponowali wiedzą na wysokim poziomie na temat Procesu Bolońskiego i zmian zachodzących w polskim szkolnictwie wyższym. Zaangażowanie studentów i wsparcie Uczelni w tym zakresie należy ocenić wyróżniająco.

Na Wydziale funkcjonuje 13 kół naukowych. Podczas spotkania obecni byli przedstawiciele 6 kół, którzy pozytywnie ocenili pomoc naukową. Obecni mieli zastrzeżenia do wsparcia finansowego. Studenci wyrazili niezadowolenie z działania Rady Konsultacyjnej – poruszyli kwestię niejasnych kryteriów oceniania wniosków, słabej możliwości kontaktu z przedstawicielami Rady, zdawkowych uzasadnień podejmowanych decyzji i długiego okresu oczekiwania na rozstrzygnięcie. W ocenie studentów ubieganie się o środki finansowe wiąże się ze zbyt dużą ilością formalności (na poziomie Instytutu, Wydziału i Uczelni), a także brakuje odpowiedniej polityki informacyjnej w tym zakresie. Należy nadmienić, że na poziomie Instytutu Socjologii funkcjonują zasady przydzielania środków, Rada Konsultacyjna również działa w ramach przyjętych zapisów. Pozytywnym byłaby poprawa przepływu informacji na temat udzielanych środków oraz udzielanych informacji zwrotnych. Dobrą praktyką byłoby również szkolenie skierowane do przedstawicieli kół naukowych z zasad pisania wniosków o finansowanie. Członkowie kół zwrócili uwagę, że brakuje komunikacji między kołami działającymi w ramach Wydziału – taka platforma ułatwiłaby wymianę doświadczeń. Obecni mieli w tym kontekście zastrzeżenia do listy organizacji naukowych – w ich ocenie jest ona nieaktualna co utrudnia kontakt między kołami.

Biuro Karier oferuje warsztaty i szkolenia, w tym również dla studentów wizytowanego Wydziału, co należy ocenić pozytywnie. Studenci mają możliwość uczestnictwa w szkoleniach z zakresu praw i obowiązków. Należy ocenić to pozytywnie.

Na Wydziale Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego działa Wydziałowa Rada Doktorantów, złożona z przedstawicieli Instytutu Filozofii i Instytutu Socjologii. Przedstawiciele Rady uczestniczą w pracach Rady Wydziału, Rad Instytutów, a także zasiadają w Komisjach Dydaktycznej i Komisji ds. Zapewnienia Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia.

Przedstawiciel Wydziałowej Rady Doktorantów zasiada również w Komisji doktoranckiej, która przyznaje Stypendia Doktoranckie. W komisji ds. Funduszu Pomocy Materialnej więcej niż 50 % składu stanowią doktoranci.

Wydziałowa Rada Doktorantów posiada własne pomieszczenie, z którego może w pełni korzystać, jak również skrytkę pocztą służącą jako punkt kontaktowy. W ocenie doktorantów, wyrażonej w czasie spotkania z Zespołem Oceniającym Polskiej Komisji Akredytacyjnej, Wydziałowa Rada Doktorantów działa bardzo dobrze, a przedstawiciele Rady w komisjach na wydziale prawidłowo spełniają swoje obowiązki.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego ⁴ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) **Wdrożony system opieki naukowo-dydaktycznej oraz materialnej Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego działa bardzo dobrze i jest pozytywnie odbierany przez studentów i doktorantów.**
- 2) **System rozwiązywania skarg działa prawidłowo na poziomie studiów I i II. Natomiast na poziomie studiów III stopnia brak systemu sformalizowanego, niemniej wszelkie działania nieformalne są bardzo dobrze oceniane przez doktorantów**
- 3) **Jednostka intensywnie współpracuje z Samorządem Studenckim, kołami naukowymi i Radą Doktorantów. Usprawnić należy jedynie system finansowania działalności kół naukowych.**

8. Spójność systemu wewnętrznych przepisów prawnych normujących proces zapewnienia jakości kształcenia, oraz jego zgodność z przepisami powszechnie obowiązującymi

Na podstawie zapisu w §115 Statutu Uczelni „na Uniwersytecie działa system zapewnienia jakości kształcenia”. Stosownie do postanowień powyższego paragrafu wewnętrzny system zapewnienia jakości został wdrożony Uchwałą nr 240 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 20 czerwca 2007 r. Kolejno wydane zostało Zarządzeniem nr 56 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 3 października 2012 r. w sprawie Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia (dotyczyło reorganizacji tego systemu). Następnie Zarządzeniem nr 76 Rektora UW z dnia 4 grudnia 2012 r. w sprawie systemów zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na wydziałach oraz w innych jednostkach organizacyjnych prowadzących studia na Uniwersytecie Warszawskim opracowano wskazówki i propozycje rozwiązań dotyczącymi systemu zapewniania i doskonalenia jakości na wydziałach i w innych jednostkach kształcących studentów.

W Uniwersytecie Warszawskim proces zapewnienia jakości jest unormowany przepisami prawnymi bezpośrednio odnoszącymi się do funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości oraz przepisami, które mają charakter ogólnych regulujących związanych z odpowiedzialnością organów, procesem kształcenia na wszystkich poziomach studiów oraz studiach podyplomowych, zasadami rekrutacji, tworzeniem programów kształcenia, określaniem i weryfikacją efektów kształcenia, w tym zasadami dyplomowania, tokiem studiów, oceną nauczycieli akademickich, funkcjonowaniem biura karier, wsparciem studentów.

Struktura organizacyjna w obszarze zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim odnosi się do dwóch płaszczyzn, tj. funkcjonuje na poziomie Uczelni oraz jednostki organizacyjnej. W zarządzeniu nr 56 Rektora z dnia 3 października br. określone zostały zasady tworzenia, zakres działania, skład oraz tryb powoływania Uczelnianego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz zespołów zapewnienia jakości kształcenia funkcjonujących w jednostkach organizacyjnych. Natomiast w Zarządzeniu nr 76 z dnia 4 grudnia 2012 r. określone zostały zasady regulacji opisu systemu zapewnienia jakości na wydziałach i innych jednostkach organizacyjnych UW, a także jakie rozwiązania dotyczące zapewnienia jakości kształcenia mają zawierać systemy wydziałowe.

Podstawą powołania Uczelnianego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia w UW na kadencję 2012-2016 jest zarządzenie nr 69 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie zmiany zarządzenia nr 63 Rektora UW z dnia 19 października 2012 r. Zadaniem UZJK jest dbałość o wypełnienie misji i strategii Uniwersytetu w zakresie zapewnienia jakości kształcenia. Jednocześnie zgodnie z §6 zarządzenia Rektora UW z dnia 3 października 2012 r. Uczelniany Zespół podejmuje działania na rzecz zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na UW. W tym celu w szczególności opracowuje i przedstawia Rektorowi wnioski i projekty dotyczące:

- 1) polityki, określającej cele i strategię zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na UW, zgodnej ze strategią Uniwersytetu;
- 2) ogólnouczelnianych procedur zapewniania jakości kształcenia,
- 3) zasad tworzenia systemów zapewniania jakości kształcenia na wydziałach i w innych jednostkach organizacyjnych UW, kształcących studentów.

W celu realizacji tych zadań powyższy Zespół opracował formularz sprawozdania z oceny własnej dla jednostek organizacyjnych UW, wskazując w nim termin sprawozdania oraz zakres ewaluacji. W wyniku analizy sprawozdań formułowane są przez Uczelniany Zespół propozycje działań na rzecz jakości kształcenia, które powinny być podejmowane zarówno na poziomie jednostek organizacyjnych, jak i centralnym.

Na poziomie ocenianego Wydziału powołanie Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia zostało zatwierdzone na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 17 grudnia 2013 r. W skład Zespołu wchodzi czternaście osób: ośmiu nauczycieli akademickich, czterech przedstawicieli doktorantów oraz dwóch studentów (zgodnie z § 9 i 10 Zarządzenia nr 56 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 3 października 2012 r. w sprawie Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim). Na mocy §11 powyższego zarządzenia Zespół ten powinien podejmować działania na rzecz zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w jednostce. W tym celu w szczególności opracowuje i przedstawia Dziekanowi Wydziału wnioski i projekty dotyczące wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia na Wydziale. Ponadto zespół jednostki sporządza, zgodnie z wytycznymi Uczelnianego Zespołu, sprawozdania z oceny własnej, stanowiące wynik ewaluacji jakości kształcenia na Wydziale i przedstawia je odpowiednio Dziekanowi. Sprawozdanie, o którym mowa powyżej, w szczególności przedstawia mocne i słabe strony Wydziału oraz plany i kalendarium działań zmierzających do wyeliminowania zjawisk niepożądanych i napraw niedostatków oraz propozycji doskonalenia jakości kształcenia. Ponadto zgodnie z zapisem § 2 ust. 2 wspomnianego wyżej Zarządzenia nr 76 system jakości uwzględniać ma rozwiązania dotyczące zapewniania jakości kształcenia w zakresie: 1) zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programów nauczania i ich efektów, 2) oceniania studentów i doktorantów, 3) zapewnienia jakości kadry dydaktycznej, 4) monitorowania, przeglądu i podnoszenia poziomu zasobów do nauki (m.in. bibliotek, komputerów z dostępem do Internetu) oraz środków wsparcia dla studentów i doktorantów (np. opieki naukowej czy doradztwa), 5) gromadzenia, analizowania i wykorzystania informacji na temat kształcenia w jednostce z wykorzystaniem m.in. USOS, 6) publikowania informacji na temat kształcenia w jednostce. Z kolei zgodnie z ust 3. system jakości na wydziale lub w innej jednostce działa na podstawie odpowiednio uchwały rady wydziału lub rady innej jednostki, zawierającej opis systemu i konieczne regulacje. Realizując ten zapis, na Wydziale Filozofii i Socjologii podjęta została Uchwała nr 41/2013 Rady Wydziału Filozofii i Socjologii UW z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie Wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia. Uchwała ta określa w § 1 cele, jakie ma Wydziałowy System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Należą do nich:

- ustalenie kompetencji i wzajemnych relacji podmiotów uczestniczących w zarządzaniu jakością kształcenia;
- wdrożenie skutecznych narzędzi zarządzania jakością kształcenia;
- ustalenie procedur monitorowania, przeglądu i podnoszenia jakości kształcenia;
- stworzenie mechanizmów identyfikacji problemów dydaktycznych wypracowanie skutecznych narzędzi radzenia sobie z tymi problemami;
- wspomaganie rozwoju kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich.

Specyfiką ocenianego Wydziału jest podział na dwa mocno autonomiczne Instytuty. Ważnym elementem systemu zapewniania jakości kształcenia na Ocenianym Wydziale są Komisje Dydaktyczne, które są powołane w ramach obu Instytutów. Ich skład, tryb powoływania i

podejmowania decyzji oraz zakres działania określają Uchwały Rad Naukowych poszczególnych Instytutów. W obu Instytutach ocenianego Wydziału w skład Komisji Dydaktycznych wchodzi (choć w różnej liczbie reprezentującej poszczególne grupy) przedstawiciele nauczycieli akademickich, doktorantów i studentów. Zakresy kompetencji Komisji Dydaktycznych zostały określone w Regulaminie Komisji. Powyższe Regulaminy zostały uchwalone przez Rady Naukowe dla Instytutów: Filozofii (Uchwała Rady Naukowej Instytutu Filozofii UW. z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Komisji Dydaktycznej) i Socjologii (Uchwała Rady Naukowej Instytutu Socjologii UW. Nr 2/2013 z dnia 3 grudnia 2013 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Komisji Dydaktycznej). Do zadań Komisji Dydaktycznych należą:

- przegląd programów kształcenia i planów studiów (co dwa lata);
- ustalanie zasad przyznawania poszczególnym przedmiotom punktów ECTS;
- monitorowanie, we współpracy z Pracownią Ewaluacji Jakości Kształcenia Uniwersytetu Warszawskiego, losów absolwentów i przedstawianie Radzie Naukowej Instytutu raportu na temat losów absolwentów (co dwa lata);
- coroczne dokonywanie oceny obsady zajęć dydaktycznych;
- określanie zasad przypisywania przedmiotów do zakładów
- analizowanie wyników studenckich i doktoranckich ankiet oceny zajęć dydaktycznych;
- wdrażanie, we współpracy z Dyrektorem Instytutu, systemu umożliwiającego studentom ocenę pracy sekretariatów dydaktycznych oraz biblioteki;
- konsultowanie przygotowanego przez Dyrektora Instytutu planu hospitacji.

Do narzędzi monitorowania jakości kształcenia oraz jej doskonalenia należą: hospitacje zajęć dydaktycznych, ankiety ewaluacyjne zajęć na studiach I i II stopnia i studiach doktoranckich oraz ankiety ewaluujące cały tok studiów. Hospitacje zajęć dydaktycznych przeprowadzane są przez dwie osoby (bezpośredniego przełożonego prowadzącego zajęcia oraz osobę wyznaczoną przez Dyrektora Instytutu). Wnioski z hospitacji przedstawiane są w rozmowie z osobą hospitowaną oraz na piśmie w postaci protokołu z hospitacji przygotowanego według wzoru stanowiącego załącznik do wyżej wymienionej Uchwały RW nr 41/2013 z dnia 25 czerwca 2013 r. Opinie z hospitacji uwzględniane są przy okresowej ocenie pracowników, stanowią także podstawę do wniosków. Hospitacja dotyczy tylko zajęć dydaktycznych prowadzonych w ramach Instytutu Filozofii bowiem na zajęciach dydaktycznych prowadzonych w ramach Instytutu Socjologii nie ma opracowanego harmonogramu i szczegółowych zasad hospitacji, do których opracowania jest zobowiązany dyrektor Instytutu (§ 21 ust. 4-5 powyższej Uchwały RW nr 41/2013 z dnia 25 czerwca 2013 r.) oraz nie są przeprowadzane hospitacje zajęć.

Ankiety ewaluujące zajęcia dydaktyczne, przeprowadzane wśród studentów i doktorantów dobrowolnie i anonimowo, są narzędziem doskonalenia procesu dydaktycznego. Przeprowadzenie tej ankietyzacji ma na celu zebranie i przekazanie informacji i opinii, które wykorzystywane są w celu podnoszenia jakości zajęć dydaktycznych, w tym ich organizacji i sposobu prowadzenia. Ponadto ankiety te są pomocne przy ocenie pracy dydaktycznej nauczyciela akademickiego podczas okresowej ocenie pracowników. Do czasu przeprowadzenia wizytacji nie zostali objęci oceną pracownicy administracyjni (pracownicy sekretariatów dydaktycznych), choć tego wymaga § 27 Uchwały RW nr 41/2013 z dnia 25 czerwca 2013. Ułatwieniem przeprowadzenia ewaluacji byłoby ustalenie szczegółowej procedury przeprowadzenia ewaluacji zajęć dydaktycznych, o której jest mowa w § 17 ust. 4 Uchwały RW nr 41/2013 z dnia 25 czerwca 2013 r. Jednak, jak poinformowano Zespół Oceniający, ta procedura obecnie ma raczej charakter nieformalny.

Dokumentacja dotycząca wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale jest prowadzona i udostępniana przez Dziekanat, Rady Naukowe poszczególnych Instytutów, Komisje Dydaktyczne oraz Wydziałowy Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia. Posiedzenia Komisji dydaktycznych są protokołowane i przekazują wnioski na Rade Wydziału. Posiedzenia Rad Naukowych oraz Wydziałowego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia są również protokołowane.

Wydział, a w niektórych przypadkach Instytuty, opracował dotychczas następujące dokumenty dotyczące analizy jakości kształcenia:

- badania sytuacji zawodowej absolwentów Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego (2009/2010);
- sprawozdanie Wydziałowego Zespołu Jakości Kształcenia z oceny własnej (2012), związane z projektowaniem misji i strategii wydziału;
- sprawozdanie z oceny własnej – działania na rzecz zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia związane z projektowaniem misji i strategii Wydziału (2012).
- sprawozdanie z oceny własnej – działania na rzecz zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia odnoszące się do wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w powiązaniu z misją i strategią Uniwersytetu i jego jednostek (2013).
- sprawozdanie z posiedzenia Komisji Dydaktycznych Instytutu Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego w dniu 4 lutego 2014 r.

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego³ ZNACZĄCO

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.

Z dokumentacji udostępnionej Zespołowi Oceniającemu wynika, że Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego posiada zapisy dotyczące: tworzenia programów kształcenia, zasad rekrutacji, toku studiów, procesu dyplomowania, ankiet, oceny nauczycieli akademickich, pomocy udzielanej studentom w procesie kształcenia. Wydział opracował strukturę systemu zapewnienia jakości kształcenia zgodną z system wewnętrznym przepisów prawnych w Uczelni. Wydział stworzył mechanizmy do jego doskonalenia i analizy jego działań. Jednostka opracowała również procedury zapewnienia jakości w poszczególnych elementach składających się na proces kształcenia i posiada dokumentację to potwierdzającą. Niektóre procedury jednak nie mają charakteru sformalizowanego i nie znajdują odzwierciedlenia w dokumentacji Wydziału. Procedury wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia wymagają jeszcze dopracowania.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny instytucjonalnej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	strategia rozwoju		X			
2	wewnętrzny system zapewnienia			X		

	jakości					
3	cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji³		X			
4	zasoby kadrowe, materialne i finansowe			X		
5	prorowadzenie badań naukowych		X			
6	współpraca krajowa i międzynarodowa		X			
7	system wsparcia studentów i doktorantów⁴		X			
8	przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia			X		

W podsumowaniu należy stwierdzić, że Wydział Filozofii i Socjologii UW zasadniczo dobrze identyfikuje swą pozycję za pomocą analizy SWOT.

Do **mocnych** stron niewątpliwie należy kadra naukowa o dużych kompetencjach i poważnym potencjale naukowym, prowadząca szeroko zakrojone badania, uczestnicząca w konferencjach krajowych i zagranicznych oraz aktywni studenci i doktoranci. Mocną stroną są też programy nauczania na studiach I, II i III stopnia. Bardzo istotne jest, że rośnie liczba pozyskiwanych grantów z różnych źródeł, tworzone są nowe kierunki studiów I i II stopnia, planowane są nowe studia podyplomowe. Wydział ma także dobre kontakty z otoczeniem. Natomiast – wbrew zapisom w analizie SWOT – internacjonalizacja nie jest najmocniejszą stroną Wydziału. Spada liczba studentów wyjeżdżających na ERASMUS-a, zespołowe badania prowadzone są zasadniczo w Instytucie Socjologii, większość kontaktów międzynarodowych ma charakter indywidualny. Jako wciąż słabą stroną należałoby też umieścić wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, będący na etapie dopracowywania.

³ Jeżeli w jednostce prowadzone są tylko studia doktoranckie wpisujemy i oceniamy „cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich”. Jeżeli prowadzone są tylko studia podyplomowe wpisujemy i oceniamy „cele i efekty kształcenia na studiach podyplomowych”. Jeżeli nie są prowadzone żadne z tych studiów w rubryce oceny wpisujemy „nie dotyczy”.

⁴ Kryterium 3 i 7 należy skorelować.

Słabą stroną Wydziału jest baza lokalowa, wymagająca inwestycji, dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych, pozyskania nowych sal wykładowych i uporządkowania praw do pomieszczeń na parterze gmachu przy ul. Krakowskie Przedmieście 3. Wydział prawidłowo określił też generalną atmosferę panującą wśród pracowników jako „brak ducha korporacyjnego”. Wpływa on na zasygnalizowaną powyżej małą liczbę badań zespołowych. Dodać do tego można jeszcze wyraźne rozbieżności na dwa Instytuty, co osłabia różne działania podejmowane na szczeblu dziekańskim. Także odnotowane niedostatki współpracy międzynarodowej (mała liczba wykładów gościnnych, niewystarczająca liczba publikacji wysoko punktowanych obcojęzycznych) potwierdzają, że internacjonalizacja nie jest mocną stroną Wydziału.

Wydział ma duże **szanse** na dalszy wzrost swej pozycji. Utrzymana została liczba studentów. Szansą jest zainteresowanie na świecie polską filozofią i socjologią, które otwiera realne perspektywy na wzmocnienie internacjonalizacji.

Zagrożenia Wydział dostrzega przede wszystkim w czynnikach zewnętrznych: niżu demograficznym, malejącej dotacji ministerialnej na dydaktykę i badania statutowe. Ich identyfikacja, przy dobrze opracowanej strategii rozwoju, może się jednak stać kolejną szansą na rozwój jednostki.

W wyniku przeprowadzonej oceny sformułowane zostały następujące rekomendacje:

1. Na Wydziale należy ujednoczyć i uporządkować wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, uporządkować prowadzoną dokumentację i zapewnić kompleksowy charakter systemu.
2. Władze Uniwersytetu powinny dążyć do znaczącej poprawy warunków lokalowych Wydziału, zapewnienia właściwych sal dydaktycznych i pomieszczeń dla funkcjonowania Biblioteki oraz dostosowania budynków do potrzeb studentów niepełnosprawnych.
3. Doprecyzować trzeba koncepcję studiów podyplomowych, włączyć je w ramy strategii Wydziału, doprecyzować koncepcję kształcenia i bardziej sformalizować stosunki z interesariuszami zewnętrznymi.
4. Trzeba przepracować koncepcję internacjonalizacji Wydziału, gdyż poziom wymiany międzynarodowej jest niewystarczający.

Tabela nr 3

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
2	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			
4	zasoby kadrowe, materialne i finansowe		X			

8	przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia		X			
----------	---	--	---	--	--	--

W wyczerpującej odpowiedzi na raport oceniający PKA władze Wydziału Filozofii i Socjologii UW przestawiły szereg konkretnych działań, jakie podjęte zostały w celu poprawy funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości, udoskonalenia studiów podyplomowych, poprawy warunków lokalowych i internacjonalizacji jednostki.

1. Podjęto zdecydowane działania na rzecz uspołnienia i ujednolicenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Uchwałą Rady Wydziału Filozofii i Socjologii UW nr 39/2014 z dnia 13 maja 2014 wprowadzono kompleksowy system zapewnienia jakości kształcenia, regulujący metody oceny weryfikacji efektów kształcenia na wszystkich typach i rodzajach studiów, zasady hospitacji zajęć dydaktycznych, zasady publikacji wyników ankiet studenckich. Anketami objęto też pracowników administracji, wprowadzono zasady monitorowania i przeglądu zasobów materialnych, w tym infrastruktury. Wprowadzone regulacje pozwalają uznać, że system jest kompleksowy, a przepisy wewnątrzwydziałowe normujące proces zapewnienia jakości kształcenia – właściwe. Pozwala to na podniesienie oceny kryteriów 2 i 8 na „**w pełni**”.
2. Podjęto intensywne działania na rzecz poprawy warunków lokalowych Wydziału. Zaplanowano i częściowo już rozpoczęto remonty w budynku przy ul. Krakowskie Przedmieście 3, w najbliższych miesiącach nastąpi też przejście w administrację gmachu przy ul. Karowej 3. Harmonogram prac pozwala przyjąć, że warunki do prowadzenia dydaktyki, korzystania z biblioteki oraz pracy naukowej poprawią się w najbliższych latach. Pozwala to na podniesienie oceny kryterium 4 na „**w pełni**”.
3. Doprecyzowano koncepcję kształcenia na studiach podyplomowych, wprowadzając cele i efekty kształcenia. Nowa koncepcja kształcenia została zatwierdzona Uchwałą nr 43/2014 z dnia 27 maja 2014. Zespół Monitorowania Strategii Rozwoju Wydziału pracuje też nad wprowadzeniem studiów podyplomowych do strategii Wydziału na kolejny rok akademicki.
4. Przedstawiono obszerne materiały uzupełniające dotyczące umiędzynarodowienia Wydziału, wskazujące na znaczenie szerszy zakres kontaktów, wspólnych badań, mobilność studentów i doktorantów niż to wynikało z materiałów uzyskanych podczas wizytacji.

Przewodniczący Zespołu Oceniającego

prof. dr hab. Wojciech Bałus